

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Vývoj nákladů obce na ekonomické zabezpečení škol a školských
zařízení v obci

Development of the Municipal Costs on Funding Schools and School Facilities in a
Municipality

Student

Petr Kalina

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Mgr. Hana Fachinelli, Ph.D.

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra veřejné ekonomiky

Zadání bakalářské práce

Student:

Petr Kalina

Studijní program:

B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6202R055 Veřejná ekonomika a správa

Specializace:

01 Veřejná ekonomika a správa

Téma:

Vývoj nákladů obce na ekonomické zabezpečení škol a školských zařízení v obci

Development of the Municipal Costs on Funding Schools and School Facilities in a Municipality

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Povinnosti obce v oblasti zajišťování vzdělávání a školských služeb
3. Analýza nákladů města Šumperk na zabezpečení provozu škol a školských zařízení
4. Zhodnocení ekonomického chování města Šumperk jako zřizovatele škol a školských zařízení
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla, Petr TÉGL. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC*. 2. akt. vyd. Olomouc: ANAG, s. r. o., 2011. 192 s. ISBN 978-80-7263-664-8.

OCHRANA, František, Jan PAVEL, Leoš VÍTEK a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance. Financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2010. 264 s. ISBN 978-80-247-3228-2.

PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy – teorie a praxe v ČR*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

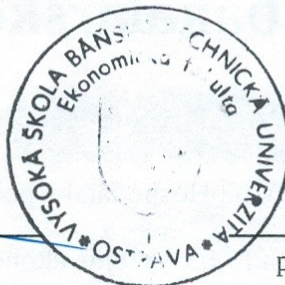
Vedoucí bakalářské práce: **PhDr.Mgr. Hana Fachinelli, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 10.05.2013

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.

V Ostravě dne 10. května 2013

Petr Kalina

Obsah

1. Úvod	1
2. Povinnosti obce v oblasti zajišťování vzdělávání a školských služeb.....	3
2. 1 Příspěvek na provoz od zřizovatele.....	6
2. 2 Hospodaření příspěvkové organizace.....	9
2. 2. 1 Fondy vytvářené ZŠ	16
a) Rezervní fond	16
b) Fond kulturních a sociálních potřeb.....	17
c) Investiční fond	17
d) Fond odměn	18
3. Analýza nákladů města Šumperk na zabezpečení provozu škol a školských zařízení	18
3. 1 Dostupnost vzdělávání ve městě	19
3. 2 Přidělené finanční prostředky z rozpočtu města ve sledovaném období	20
3. 3 Investiční výdaje pro školy a ŠZ.....	22
3. 4 Náklady obce na zabezpečení provozu a činnosti škol a ŠZ	24
4. Zhodnocení ekonomického chování města Šumperk jako zřizovatele škol a školských zařízení.....	34
5. Závěr	39
Seznam použité literatury	
Seznam zkratk	
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce.....	
Seznam příloh.....	

1. Úvod

Vzdělávání je proces získávání, využívání a aplikování dovedností, znalostí a postojů. Proces vzdělávání prochází učením v průběhu výuky, osvojováním si zkušeností a podobně. Vzdělání jako takové je teprve výsledkem samotného vzdělávacího procesu. Je to soubor získaných vědomostí člověka, které ovlivňují a rozvíjejí jeho poznávací a praktické činnosti. Tyto přitom zušlechťují lidské vlastnosti a postoje.

Základní vzdělávání vede žáky k tomu, aby si osvojili nutné strategie učení a na tomto základě byli motivováni k celoživotnímu vzdělávání. Snaží se přimět jedince tvořivě myslet a řešit různé typy situací a problémů, spolupracovat, komunikovat, chránit fyzické i duševní zdraví a životní hodnoty. Smyslem vzdělávání je rovněž poznávat sebe, své schopnosti, možnosti a se získanými zkušenostmi dále kvalitně rozhodovat o svých životních volbách a svém uplatnění.

Vzdělání patří k jednomu z primárních faktorů výrazně působících na rozvoj společnosti, protože se jedná o tvorbu a uchování lidského kapitálu. Tento získaný kapitál, dle úrovně vzdělanosti, se pak odráží v současném stavu i budoucím vývoji jedince a dané společnosti. Z tohoto důvodu je v zájmu společnosti, představované státem, investovat potřebné prostředky do vzdělávání.¹

V současné ekonomické situaci zřizovatelé škol a školských zařízení (dále jen ŠZ) zaznamenávají dlouhodobě nedostatek finančních prostředků, jež se výrazně projevuje ve výši příspěvků přidělovaných školám a ŠZ, určených na provoz. Školy a ŠZ se rovněž potýkají s neměnnými či dokonce sníženými finančními prostředky poskytovanými státem na přímé neinvestiční náklady na vzdělávání. Objem přidělených prostředků, výše stoupajících nákladů, současná ekonomická situace a další faktory mají zásadní vliv na budoucí vývoj situace ve školství a zachování počtu stávajících škol a ŠZ.

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku vývoje nákladů obce na ekonomické zabezpečení škol a ŠZ v obci.

¹ OCHRANA, František; PAVEL Jan a Leoš VÍTEK a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance, Financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 264 s. ISBN 978-80-247-3228-2.

Cílem práce je:

- Analyzovat a zhodnotit náklady obce na ekonomické zabezpečení provozu škol a ŠZ, způsob a podmínky financování od roku 2007 do roku 2012 včetně.

Při zpracování bakalářské práce bylo využito metody porovnání a popisu, dále byla při práci uplatněna metoda analýzy a využity poznatky a informace získané z odborné literatury zabývající se problematikou školství, dále pak dostupné podklady poskytnuté pracovníky Městského úřadu Šumperk, oddělení školství a odboru strategického rozvoje, územního plánování a investic. Teoretické znalosti byly čerpány z právních předpisů, zejména ze zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen školský zákon) a dále z předpisů, které vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT).

Bakalářská práce se skládá z pěti kapitol. Následující druhá kapitola je zaměřena na úlohu obce v oblasti zajišťování vzdělávání a školských služeb, zejména na roli zřizovatele, jeho povinnosti a oprávnění ve vztahu k základnímu vzdělávání. V této kapitole jsou obsaženy informace, jak obce ekonomicky přistupují k příspěvkovým organizacím, které zřizují pro účely vzdělávání.

Třetí kapitola obsahuje analýzu finančních prostředků, které město Šumperk poskytlo ve sledovaném období 2007 až 2012 z pozice zřizovatele svým příspěvkovým organizacím v oblasti školství. Pro účely analýzy byl použit rozpočet města a podrobné návrhy rozpočtů jednotlivých škol a ŠZ.

V návaznosti na provedenou analýzu je v následující čtvrté kapitole zhodnocen přístup města jako zřizovatele k financování školství. Rovněž se daná kapitola zabývá postojem a ekonomickým chováním škol a ŠZ ke stanovenému objemu finančních prostředků poskytnutých z rozpočtu města.

V páté kapitole jsou zahrnuty výsledné poznatky a dosažení stanovených cílů bakalářské práce.

2. Povinnosti obce v oblasti zajišťování vzdělávání a školských služeb

V Listině základních práv a svobod je uvedeno, že každý občan má právo na vzdělání, které je podle tohoto Ústavního zákona poskytováno na základních školách (dále jen ZŠ) bezplatně. Zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze pouze za podmínek, které stanovuje zákon; na takových školách může být vzdělání poskytováno za úplatu. Za jakých podmínek mají občané při studiu právo na pomoc státu, stanoví zákon.²

Školní docházka je povinná po dobu celkem devíti školních let. Povinnost plnění školní docházky je upravena školským zákonem. Každý žák plní svou povinnou školní docházku ve škole zřízené obcí, v které má tento žák trvalý pobyt, pokud zákonný zástupce nerozhodne o jiné škole.

Ze školského zákona vyplývá obci povinnost zajišťovat podmínky pro předškolní vzdělávání v posledním roce před zahájením povinné školní docházky a podmínky pro plnění povinné školní docházky dětí s místem trvalého pobytu na jejím území. V souladu s touto povinností obec zřizuje právnické osoby, vykonávající činnost ZŠ a právnické osoby vykonávající činnost mateřských škol (dále jen MŠ). V některých případech obec toto plnění zajišťuje v ZŠ a MŠ zřízené jinou obcí nebo svazkem obcí. Pokud dojde k situaci, že začne žák plnit povinnou školní docházku v ZŠ a předškolní vzdělávání v MŠ zřízené jinou obcí, než v které má trvalý pobyt, upravuje povinnosti v rámci finančního vypořádání mezi těmito dvěma obcemi § 178 odst. 6 a odst. 7 školského zákona.³ V případě absence školy v místě bydliště žáka, žák dochází do školy zřízené jinou obcí. V souvislosti s docházkou žáka musí obec, v níž má žák trvalý pobyt, hradit obci, jejíž školu žák navštěvuje, neinvestiční výdaje přepočtené na jednoho žáka navštěvované školy. Mezi obcemi je pro finanční vypořádání používán výraz „platba za dojíždějící žáky“. Neinvestiční výdaje obsahují výdaje na služby,

² Zákon č. 23 ze dne 9. ledna 1991, Ústavní zákon, kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 6, s. 114-121. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2418>. ISSN 1211-1244.

³ Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 190, s. 10262-10324. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4494>. ISSN 1211-1244.

výdaje nevýrobní povahy, materiální výdaje, náklady na opravy, údržbu a ostatní finanční prostředky, jež nejsou udělovány prostřednictvím krajských úřadů ze státního rozpočtu.

Od 1. ledna 2013 povinnost hradit náklady za dojíždějící žáky odpadá, neboť došlo ke změně školského zákona a výše uvedené odstavce byly ze zákona vypuštěny.

Další možností, jak zajistit plnění výše uvedených povinností a neplatit neinvestiční výdaje, je vytvoření dohody mezi obcemi o vytvoření společného školského obvodu nebo založení dobrovolného svazků obcí, např. 3 obcemi, a zřízení jedné ZŠ těmito obcemi. V tomto případě je ZŠ a MŠ školskou právnickou osobou.

Obce nebo svazek obcí může v oblasti školství dále zřizovat základní uměleckou školu, ŠZ pro zájmové vzdělávání a školská účelová zařízení.

Termín zřizovatel souvisí bezprostředně s každou organizací. Zřizovatel je tím, kdo vytváří impuls a potřebné podmínky pro vznik organizace a ustanovuje pravidla a zásady jejího fungování.

Územně samosprávné celky (dále jen ÚSC), mezi něž řadíme obce, kraje a dobrovolné svazky obcí, mohou pro účely vzdělávání:

- zřizovat příspěvkové organizace jako právnické osoby a vlastní organizační složky;
- zakládat obchodní společnosti a obecně prospěšné společnosti;
- zřizovat školské právnické osoby.

Drtivá většina škol a ŠZ zřízených ÚSC je příspěvkovými organizacemi, které mají právní subjektivitu, jsou účetními jednotkami a jsou zřizovány pro takové činnosti, jež jsou zpravidla neziskové.⁴

O vzniku příspěvkové organizace vydá zřizovatel tzv. zřizovací listinu. V případě, že se jedná o školskou právnickou osobu, záleží na tom, kdo ji zřizuje. Pokud je zřizovaná jedním zřizovatelem, vzniká na základě zřizovací listiny. Jestliže je zřizovaná více osobami, vydá se o jejím zřízení zřizovatelská smlouva.⁵

⁴ Zákon č. 250 ze dne 7. července 2000 o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3557-3567. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3461>. ISSN 1211-1244.

⁵ Města a obce. *Obec jako zřizovatel škol* [on-line]. Města a obce [14.11.2012]. Dostupné z: http://www.obecniportal.cz/obec-jako-zrizovatel-skol-uniqueidgOke4NvrWuOKaQDKuox_Z_bEpBs1uy6fBL7_ZgDWZ74/

Náležitosti zřizovací listiny:

- název zřizovatele;
- název, sídlo příspěvkové organizace a její identifikační číslo;
- vymezení hlavního účelu a jemu odpovídajícího předmětu činnosti;
- označení statutárních orgánů a způsob, jímž vystupují jménem organizace;
- vymezení majetku, který je ve vlastnictví zřizovatele a je předán příspěvkové organizaci k hospodaření;
- vymezení práv, která organizaci umožní, aby se svěřeným majetkem mohla plnit hlavní účel, ke kterému byla zřízena;
- okruhy doplňkové činnosti;
- ustanovení doby, na kterou je organizace zřízena.⁶

Vzájemné vazby a povinnosti mezi zřizovateli a jimi zřízenými příspěvkovými organizacemi jsou upraveny zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. Působnost územních samosprávných celků ve školství je stanovena školským zákonem.

Zřizovatel tedy vydává zřizovací listinu vznikající organizace, rozhoduje o změnách zřizovací listiny, o sloučení, splynutí, rozdělení a zrušení školy. Rovněž jmenuje na podkladě jím vyhlášeného konkurzního řízení ředitele školy na období 6 let a odvolává ho z funkce ředitele, stanoví jeho plat a může šetřit stížnosti směřující proti němu. Dále schvaluje rozpočet svým organizacím, zlepšený hospodářský výsledek a vytvoření dalších peněžních fondů nad rámec povinně zřizovaných.⁷

Zřizovatel provádí kontrolu hospodaření příspěvkových organizací, může vykonávat veřejnoprávní kontrolu ve smyslu zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě, ve znění pozdějších předpisů. Protože příspěvkové organizace v podstatě hospodaří s veřejným majetkem, cílem kontroly je zajistit hospodárné, účelné a efektivní využití

⁶ Zákon č. 250 ze dne 7. Července 2000 o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3557-3567. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3461>. ISSN 1211-1244.

⁷ Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 190, s. 10262-10324. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4494>. ISSN 1211-1244.

veřejných financí. Dále může zřizovatel provádět kontrolu ve smyslu § 166 odst. 2 školského zákona, kontrolu plnění povinností vyplývajících ze zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů, prováděcích vyhlášek MŠMT, vyhlášky o Fondu kulturních a sociálních služeb (dále jen FKSP), ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 563/1991Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Příspěvková organizace musí být zapsána do obchodního rejstříku a návrh na zápis podává zřizovatel.⁸

Škola a ŠZ musí být také zapsána ve školském rejstříku. Žádost o zápis zpracovává přímo škola a ŠZ nebo zřizovatel. Účinností zápisu vzniká škole a ŠZ právo poskytovat vzdělávání a vydávat doklady o vzdělávání.

Zápis do školského rejstříku je nezbytnou součástí procesu, kterým musí škola projít, aby mohla získat prostředky ze státního rozpočtu nebo z rozpočtů územně samosprávných celků na svou činnost a provoz. Omezení pro využití prostředků ze státního rozpočtu je ustanoveno v „Rozhodnutí o zařazení do rejstříku škol“. Geneze nároku na přidělení finančních prostředků ze státního rozpočtu koreluje s účinností zápisu školy do školského rejstříku. Krajský úřad a MŠMT spravuje rejstřík škol jako veřejně dostupný seznam škol a ŠZ. Finanční prostředky jsou poskytovány na nejvyšší povolený počet dětí a žáků v jednotlivých oborech vzdělávání uvedený právě ve školském rejstříku.

2. 1 Příspěvek na provoz od zřizovatele

Územní samospráva není po finanční stránce zcela soběstačná, částečně je závislá na státu. Při zajišťování smíšených veřejných statků, a těmi vzdělávání je, vkládá do svých příspěvkových organizací část svých rozpočtů a majetek. Financování škol není jednoduché a v každé obci je samozřejmě rozdílné. Na financování obecního školství má vliv velmi mnoho faktorů – velikost obce, počet a věk obyvatel, počet zřizovaných ZŠ v obci, rozpočet obce a především postoj zřizovatele k existenci školy ve své obci.

Stát garantuje kvalitu a dostupnost vzdělávání, přičemž koordinuje, právně reguluje a spravuje rejstřík škol a ŠZ. Největší objem finančních prostředků z rezortu MŠMT spadá do

⁸ Zákon č. 250 ze dne 7. července 2000 o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3557-3567. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3461>. ISSN 1211-1244.

oblasti regionálního školství, prostřednictvím něhož jsou ZŠ, MŠ a ŠZ zřizované obcemi financovány. V soudobém systému je školství na úrovni obcí založeno na principu financování z několika zdrojů, tzv. vícezdrojové financování. Financování z veřejných rozpočtů tvoří značnou část, především financování ze státního rozpočtu a rozpočtů územně samosprávného celku.⁹

V souvislosti se zřízením škol a ŠZ, jejich provozem a činnostmi vznikají náklady, které se dělí na dvě základní kategorie – přímé neinvestiční náklady a ostatní provozní náklady. Každá z těchto kategorií nákladů je financována z odlišných zdrojů. Přímé neinvestiční náklady na vzdělávání souvisí se zajištěním povinné školní docházky a tvoří nejpodstatnější a největší část nákladů. Přímé neinvestiční náklady jsou tvořeny finančními prostředky poskytovanými rezortem MŠMT. Ostatní provozní náklady tvoří druhou základní kategorii nákladů. Představují je příspěvky zřizovatelů, které jsou hrazeny z rozpočtů územně samosprávných celků.¹⁰

Příspěvek na provoz od zřizovatele, neboli ostatní provozní náklady, jsou finanční prostředky určené výhradně na provoz, které poskytují zřizovatelé svým školám a ŠZ. Potřebné finanční prostředky získávají obce v rámci účelové dotace, která je jim poskytována přímo ze zákona prostřednictvím krajského úřadu. Výše dotace je stanovena podle celkového počtu žáků navštěvujících školy a ŠZ v dané obci.¹¹

Výše účelové dotace, jež je uvedena v tabulce č. 2. 1, v žádném případě nestačí na pokrytí provozních nákladů. Proto musí zřizovatel vyčlenit ze svého rozpočtu další finanční prostředky na zabezpečení provozu škol a ŠZ a rovněž se předpokládá, že školy a ŠZ svou činností získají také vlastní výnosy.

⁹ REKTOŘÍK, Jaroslav a kolektiv. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. 2. aktualizované vydání. Praha: Ekopress, s.r.o., 2007. 310s. ISBN 978-80-86929-29-3

¹⁰ REKTOŘÍK, Jaroslav a kolektiv. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. 2. aktualizované vydání. Praha: Ekopress, s.r.o., 2007. 310s. ISBN 978-80-86929-29-3

¹¹ PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy – teorie a praxe v ČR*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.

Tab. č. 2. 1 Dotace na školství ze státního rozpočtu na 1 žáka v Kč.

Rok	Finanční částka na 1žáka ZŠ, dítě MŠ
2007	1 320
2008	1 360
2009	1 401
2010	1 401
2011	1 401
2012	1 401

Zdroj: Městský úřad Šumperk, oddělení školství, interní materiály – vlastní zpracování

Obec povinně poskytuje prostředky potřebné k úhradám výdajů vznikajících při provozu a údržbě školy a ŠZ. Mezi výdaje spojené s provozem školy patří např. výdaje za vodu, plyn, energii, služby, spotřební materiál a ostatní finanční náklady, které nejsou hrazeny v rámci přímých nákladů na vzdělávání. Kromě výše uvedených nákladů může zřizovatel škoie a ŠZ přispívat i na mzdové prostředky pracovníků daného zařízení. Existují situace, kdy se přímo obec zaváže k dofinancování chybějících prostředků na platy. A to v případě, že zřizovatel povolí škoie výjimku ze stanoveného průměrného počtu žáků ve třídě. MŠMT stanovilo vyhláškou č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů, minimální počty žáků v průměru na třídu. Pokud je průměrný počet žáků ve třídě nižší, zřizovatel prostřednictvím zastupitelstva schválí výjimku a tím se zavazuje, že škoie a ŠZ dokryje chybějící limit pracovníků a finanční prostředky na platy. Tato praxe je běžná především u malých neúplných ZŠ s jednou nebo dvěma třídami. V posledních letech ale značně přibývají i úplné ZŠ s devíti třídami, které nesplňují stanovený minimální počet žáků ve třídě. Pro zřizovatele tak existují dvě možnosti. Buď školu zruší a žáci budou dojíždět do jiné obce, nebo bude dokrývat chybějící finance.

Zřizovatel se snaží efektivně využívat a zabezpečovat zdroje na provoz škol a ŠZ. Jedním z ekonomických cílů je z dostupných společenských zdrojů získat maximální množství statků a maximální užitek s minimálními ztrátami. Paretovské pojetí efektivnosti vychází z požadavků na hospodárnost, individuální a kolektivní užitek.¹²

¹² PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy – teorie a praxe v ČR*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.

Příspěvky na provoz a jejich výši poskytuje zřizovatel v několika variantách. V současnosti neexistuje závazná metodika pro stanovení celkového objemu příspěvku na provoz. Výši příspěvku si stanovuje každý zřizovatel podle svým předem určených pravidel. Jednou z možností je, že zřizovatel může poskytovat příspěvky dle počtu žáků docházejících na danou školu. Tato forma je nevýhodná z důvodu snižujícího se počtu žáků na školách, přičemž výdaje na provoz a údržbu budov jsou stejné, nebo dokonce mají stoupající trend. Pro bezpečné zajištění provozu není podstatné, kolik žáků školu navštěvuje. Budovy, které byly v minulém období postaveny pro podstatně vyšší počty žáků, musí být vytápěny, opravovány a udržovány v čistotě i v případě, že nejsou využívány v celém rozsahu k účelům, k nimž byly původně vybudovány. Školy a SZ byly postaveny v době, kdy kapacita žáků navštěvujících školu byla téměř dvojnásobná. V současnosti jsou některé třídy nezaplněné, nebo jsou z nich tvořeny kabinety pro učitele. V některých případech dochází k pronájmu nevyužitých místností, ale tato varianta je možná pouze v případě, že není narušena výuka a bezpečnost žáků.

Vhodnější variantou stanovení výše příspěvku na provoz je kompletní vykrytí základních výdajů na plyn, vodu, energii a část poskytnutých prostředků na počet žáků.

Škola předkládá návrhy na výši a účel požadovaných prostředků a zdůvodňuje jejich potřebu. Zřizovatel následně vyhodnotí oprávněnost požadavků a zprostředkovává jejich plnění.

Evropská unie (dále jen EU) nabízí značné množství účelových rozvojových programů, které se podílejí na financování různých projektů. Možnost získání prostředků na spolufinancování z EU umožňuje poskytnout finanční injekci školám a současně ulehčit rozpočtu zřizovatele.

2. 2 Hospodaření příspěvkové organizace

ZŠ a SZ hospodaří s finančními prostředky poskytnutými zřizovatelem, prostředky z vlastních fondů, peněžitými dary od právnických a fyzických osob, prostředky z Národního fondu, ze zahraničí a prostředky získanými doplňkovou činností.¹³

¹³ Zákon č. 250 ze dne 7. Července 2000 o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3557-3567. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3461>. ISSN 1211-1244.

Největší objem prostředků, s nimiž příspěvková organizace disponuje, jsou přímé náklady na vzdělávání. Přímé náklady jsou tvořeny finančními prostředky pocházejícími ze státního rozpočtu. Skladba přímých nákladů je určena školským zákonem v § 160. Školy každoročně zpracovávají ke dnům 30. září a 31. října předchozího kalendářního roku statistické výkazy, které udávají počet žáků v jednotlivých kategoriích. Na bázi skutečného počtu žáků, do výše kapacity uvedené v rejstříku škol, jsou každý rok přidělovány finanční prostředky na přímé neinvestiční náklady.

Výše výdajů na vzdělávání jednoho žáka v příslušné věkové kategorii je určena republikovými normativy, které každoročně stanovuje MŠMT. Na bázi republikových normativů jsou poskytovány finanční prostředky krajským úřadům. Systém republikových normativů je zveřejněn ve Věstníku a rozdělen do 5 věkových kategorií, dle druhu poskytovaného vzdělávání. Základní normativy obsahují celkové neinvestiční výdaje, které jsou rozděleny na mzdové prostředky s odvody a na ostatní neinvestiční výdaje na jednoho žáka. Prostředky určené krajským úřadům se vypočítají jako součin žáků v každé věkové kategorii s republikovým normativem.

Finanční prostředky rozepisují krajské úřady dle směrnice MŠMT, publikované ve Věstníku vlády pro orgány krajů a orgány obcí, č. j. 28 768/2005-45, ve znění pozdějších předpisů, kterou se stanoví závazné zásady, podle nichž provádějí krajské úřady rozpis finančních prostředků státního rozpočtu přidělovaných dle školského zákona, a podle kterých provádějí obecní úřady obcí s rozšířenou působností návrhy rozpisu rozpočtů finančních prostředků státního rozpočtu dle školského zákona. Krajské úřady jsou povinny při přípravě rozpisu přímých výdajů vyčlenit finanční rezervu k řešení specifických problémů a řešit změny ve školském rejstříku a jejich dopad na rozpis přímých výdajů.¹⁴

Finanční prostředky ze státního rozpočtu uvedené v § 160 školského zákona jsou prostředky na platy, náhrady platů, mzdy a náhrady mezd, odměny za práci vykonávanou přesčas, odměny za pracovní pohotovost, výdaje na úhradu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a na úhradu pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, odměny za práci vykonávanou na základě dohod o pracích vykonávaných mimo

¹⁴ Směrnice MŠMT č.j. 28 768/2005-45, ze dne 12. prosince 2005. Dostupný také z: <http://aplikace.msmt.cz/PDF/HPSMERNICE28768.pdf>.

pracovní poměr, odstupné, na přídělky do FKSP a na ostatní náklady vyplývající z pracovněprávních vztahů. Dále potom výdaje na nezbytné zvýšení nákladů spojených s výukou žáků, dětí a studentů zdravotně postižených, výdaje na školní potřeby, učební pomůcky a učebnice, za podmínky, že jsou podle tohoto zákona poskytovány bezplatně, a rovněž výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků, na činnosti, které přímo souvisejí s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání.¹⁵

Rozpočet přímých nákladů na vzdělávání je určen závaznými a orientačními ukazateli. Orientační ukazatele obsahují objem zákonných odvodů a ostatních neinvestičních výdajů. Závazné ukazatele obsahují limit mzdových prostředků, který obsahuje limit prostředků na platy a ostatní osobní náklady. Dále mezi závazné ukazatele patří limit počtu zaměstnanců a limit prostředků na přímé neinvestiční výdaje.¹⁶

Finanční prostředky přidělené ze státního rozpočtu lze využít pouze v daném kalendářním roce k účelům, na které byly poskytnuty. Nelze převádět prostředky mezi závaznými ukazateli bez schválení krajského úřadu. V případě nedodržení závazných ukazatelů dochází k porušení rozpočtové kázně.

Školy a ŠZ mohou rovněž získat účelové dotace ze státního rozpočtu z rezortu MŠMT přímou cestou nebo prostřednictvím krajských úřadů. Aby škola účelové dotace získala, musí předložit specifickou žádost, jelikož účelové dotace nejsou poskytovány automaticky. Dotace jsou poskytovány prostřednictvím regionálních rozvojových programů.

Z krajského úřadu jsou poskytovány účelové dotace, např. prostřednictvím rozvojového programu „Podpora řešení specifických problémů regionálního školství v jednotlivých krajích s přihlédnutím k rozdílné hustotě osídlení a s tím spojené rozdílné hustotě sítě škol a školských zařízení na území jednotlivých krajů“.

Rozsah a typy rozvojových programů jsou každoročně proměnlivé. Mezi nejrozšířenější náleží následující účelové dotace:

¹⁵ Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 190, s. 10262-10324. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4494>. ISSN 1211-1244.

¹⁶ Přímé náklady na vzdělávání na rok 2012. *Principy rozdělování dotace na přímé náklady na vzdělávání pro školy a školská zařízení OK na rok 2012* [on-line]. Města a obce [18.12.2012]. Dostupné z: www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/888/principy-rozdelovani-dotace-na-prime-naklady-na-vzdelavani-pro-skoly-a-skolska-zarizeni-ok-na-rok-2012.doc.

- Zajištění bezplatné přípravy k začlenění do základního vzdělávání dětí osob se státní příslušností jiného členského státu Evropské unie;¹⁷
- Vybavení škol pomůckami kompenzačního a rehabilitačního charakteru;
- Podpora integrace romské komunity;
- Bezplatná výuka českého jazyka přizpůsobená potřebám žáků – cizinců z třetích zemí;
- Podpora realizace aktivit v oblasti prevence rizikového chování;
- Podpora aktivit v oblasti integrace cizinců;
- Vzdělávání pro konkurenceschopnost;
- Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy;
- Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním.¹⁸

Škola může provádět doplňkovou činnost těmito následujícími způsoby:

- pronájem tělocvičny;
- pronájem učeben;
- stravování i pro další osoby mimo žáky a zaměstnance školy, atd.

Doplňková činnost je školami hojně využívána v současné době, kdy je problematické získat dostatečné finanční prostředky na provoz školy. V případě provozování školy nebo ŠZ zákonné podmínky stanovují různé povinnosti, např. v souvislosti s provozem ŠZ, aby zřizovatel zajistil dostatečné prostředky na vykonání této povinnosti, pokud nejsou prostředky poskytnuty prostřednictvím státního rozpočtu. Z důvodu značného zatížení obecních rozpočtů se snaží ŠZ získat prostředky právě také doplňkovou činností a získáním vyššího počtu žáků. Aby škola získala více žáků nejen z obce, kde je škola zřízena, ale i z jiných obcí, musí nabídnout žákům a jejich zákonným zástupcům moderní zařízení a vybavení, možnosti studia, možnosti stravování a další služby. Některé školy a ŠZ se potýkají se značnými problémy nedostatečného množství žáků a vysoké náklady na provoz a údržbu zařízení vzhledem

¹⁷ MŠMT. *Rozvojové programy, pokusná ověřování, dotační programy* [on-line].[20.12.2012]. Dostupné z: www.msmt.cz/dokumenty/rozvojove-programy-pokusna-overovani-dotacni-programy?highlightWords=rozvojove+programy

¹⁸ MŠMT. *Dotační, rozvojové a operační programy* [on-line].[20.12.2012]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/dotacni-rozvojove-a-operacni-programy>

k nízkému počtu žáků jsou neefektivní. Ale přesto se tyto ŠZ snaží zřizovatelské obce udržet i za cenu vysokých nákladů, neboť absence nebo uzavírání ZŠ, MŠ a dalších ŠZ je veřejností podstatně negativně vnímána.

Škola a ŠZ hospodaří také s prostředky, jako jsou provozní dotace z EU, včetně podílu na financování projektu, který je hrazen ze státního rozpočtu. Mezi další lze zařadit poskytnuté dotace na základě mezinárodních smluv, přičemž tyto finanční prostředky jsou svěřeny České republice z Evropského hospodářského prostoru, programu švýcarsko-české spolupráce a finančního mechanismu Norska. Výše uvedené prostředky se týkají pouze provozních, nikoliv investičních dotací. Do těchto prostředků patří také zdroje na programy Erasmus, Comenius atd., které nejsou přidělovány prostřednictvím regionálních operačních programů (dále jen ROP), ale Národní agenturou pro evropské vzdělávací programy. Pokud nejsou prostředky z EU spotřebovány do konce kalendářního roku, pak se tento finanční objem přesouvá do rezervního fondu na financování v následujících letech. Prostředky mají jasně stanovený účel, a pokud nejsou použity na stanovený účel, podléhají finančnímu vypořádání se státním rozpočtem v roce, v kterém byla poskytnuta dotace. Rezervní fond monitoruje přesunuté prostředky odděleně. Oddělené analytické členění je vhodné také v případech, kdy provozní dotace jsou poskytovány na více let, či z více zdrojů.¹⁹

Od roku 2010 je téměř všemi školami využíván ROP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, prioritní osa 1 – Počáteční vzdělávání, oblast podpory 1.4 – Zlepšení podmínek pro vzdělávání na ZŠ. Vstup do projektu je značně jednodušší než u klasických projektů, protože každá škola, která podá projektovou žádost a splní veškeré formální náležitosti, má nárok na získání dotace. Vyplnění žádosti je postaveno na tzv. šablonách klíčových aktivit, kdy jednotlivé šablony lze vybírat ze sedmi klíčových oblastí. Nejvíce volenou šablonou je podpora inovace v informační a telekomunikační technologii (dále jen ICT). Výše dotace se odvíjí od počtu žáků a využití finančních prostředků je plně v kompetenci ředitele školy. Podmínkou je pouze splnění výstupů šablon klíčových aktivit. Finance lze tedy použít na pořízení neinvestičního majetku, platy a odvody, cestovné apod.²⁰

¹⁹ MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla, Petr TÉGL. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC*. 2. akt. vyd. Olomouc: ANAG, s. r. o., 2011. 192 s. ISBN 978-80-7263-664-8.

²⁰ MŠMT. *EU peníze školám* [on-line]. [20.12.2012]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/eu-penize-skolam>

Podle výkonu a jiných kritérií potřeb, školy a ŠZ získávají příspěvky na provoz od zřizovatele. Poskytnutí příspěvku na provoz upravuje ustanovení § 28 odst. 4 zák. č. 250/2000Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Příspěvky na provoz jsou základním pilířem existence škol a ŠZ. Postup určení objemu finančních prostředků i jeho samotná výše není stanovena zákonem, zákonem je pouze určeno, že zřizovatel poskytuje prostředky v souvislosti s výkony nebo jinými kritérii potřeb ŠZ. Výše příspěvků na provoz může být ovlivňována i výnosy ŠZ z doplňkových činností či jiných zdrojů financování. Zřizovatel musí být obeznámen s hospodařením a potencionálními možnostmi ŠZ, které ovlivňují stanovení závazných ukazatelů při určování výše provozních příspěvků. Nelze zredukovat výši příspěvků na minimum pouze z důvodu vysokých výnosů ŠZ, neboť takové opatření by demotivovalo management v oblasti získávání vedlejších zdrojů doplňkovou činností. Stejným problémem by bylo nevyužití potencionálu provozovat doplňkovou činnost nebo nevyužit finančních zdrojů, a místo toho požadovat příspěvek na provoz v celé výši provozních nákladů od zřizovatele. Zřizovatel je povinen zajistit nezbytné prostředky na pokrytí nákladů tak, aby zůstala zajištěna hlavní činnost ŠZ.²¹

Obligatořním právem zřizovatele je právo uložení odvodu školy do rozpočtu zřizovatele. Příklady, kdy lze toto právo využít, jsou taxativně vymezeny v § 28 odst. 6 zák. č. 250/2000Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Jedná se o případy:

- plánované výnosy školy překračují plánované náklady, kdy rozdíl mezi výnosy a náklady byl stanoven jako základní ukazatel rozpočtu;
- investiční zdroje překračují potřeby jejich užití, o kterých rozhoduje zřizovatel;
- v případě, že dojde ze strany školy k porušení rozpočtové kázně.²²

Výnosy a náklady jsou během kalendářního roku proměnlivé a před uložení odvodu by měl zřizovatel toto brát na vědomí. Uložení odvodu má význam především v případech, kdy škola získává dlouhodobé nebo nad běžný rámec vysoké výnosy při velmi nízkých nákladech.

Zřizovatel rozhoduje, zdali je výše finančních zdrojů v investičním fondu větší, než je skutečná potřeba na jejich užití.

²¹ MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla, Petr TÉGL. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC*. 2. akt. vyd. Olomouc: ANAG, s. r. o., 2011. 192 s. ISBN 978-80-7263-664-8.

²² MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla, Petr TÉGL. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC*. 2. akt. vyd. Olomouc: ANAG, s. r. o., 2011. 192 s. ISBN 978-80-7263-664-8.

Porušením rozpočtové kázně se v rámci příspěvkových organizací zabývá § 28 odst. 7, 8 a 9 zák. č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. K porušení rozpočtové kázně dojde v případě, kdy škola finanční prostředky obdržené z rozpočtu zřizovatele použije v rozporu s jejich stanoveným účelem. Zřizovatel určí rozpětí účelu na využití prostředků, kdy účel může stanovit obecně, např. na krytí provozních nákladů, nebo stanovit jednoznačný a konkrétní účel těchto prostředků. Porušení rozpočtové kázně není pouze chybné využití finančních prostředků zřizovatele ke stanovenému účelu, ale také použití finančních prostředků ze svého peněžního fondu v rozporu se zákonem č. 250/2000 Sb., nebo jiným právním předpisem.²³

K porušení rozpočtové kázně dochází rovněž za situace, kdy škola odvede více finančních prostředků do svého fondu, než rozhodl zřizovatel, nebo více než je jeho zákonná povinnost. Naopak převedením nižšího objemu prostředků k porušení rozpočtové kázně nedochází. Zvýšenou pozornost u této problematiky je nutné věnovat odpisům u dlouhodobého majetku, který ovlivňuje investiční fond. Použití provozních prostředků k účelu, který měly financovat prostředky z peněžního fondu školy podle zákona č. 250/2000 Sb., např. investice uhrazené z provozních prostředků, je tento postup porušením rozpočtové kázně. Posledním způsobem porušení rozpočtové kázně je překročení přípustného nebo stanoveného množství finančních prostředků na platy za podmínky, že toto překročení do 31. 12. nekryla škola ze svého fondu odměn. Je nutné si uvědomit, že porušením rozpočtové kázně je použití finančních prostředků, nikoliv chybné vykázání prostředků v účetnictví a další účetní chyby.

Rada obce rozhoduje usnesením o uložení odvodu za porušení rozpočtové kázně, kterého se dopustila škola zřízená obcí. Škola může podat písemnou žádost zřizovateli o prominutí celého odvodu nebo jen jeho části. Zřizovatel má pravomoc, nikoliv povinnost, prominout škole celý odvod nebo jen jeho část, či pouze snížit tento odvod za porušení rozpočtové kázně.²⁴

²³ MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla, Petr TÉGL. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC*. 2. akt. vyd. Olomouc: ANAG, s. r. o., 2011. 192 s. ISBN 978-80-7263-664-8.

²⁴ MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla, Petr TÉGL. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC*. 2. akt. vyd. Olomouc: ANAG, s. r. o., 2011. 192 s. ISBN 978-80-7263-664-8.

Hospodaření škol a ŠZ v dnešní době není vůbec jednoduché. Ředitel organizace musí být více manažerem než pedagogem. Finanční rozhodování vedení školy a ŠZ je ovlivňováno velkým množstvím faktorů.

2. 2. 1 Fondy vytvářené ZŠ

Jednotlivé příspěvkové organizace hospodaří s finančními prostředky, které jsou spojeny s konkrétním účelem využití. Do tohoto režimu využití přidělených finančních prostředků z veřejných rozpočtů spadá i využití prostředků poskytnutých jednotlivými fondy příspěvkových organizací zřízených ÚSC.²⁵

V případě, že škola a ŠZ dosáhne vyšších příjmů, než očekávala, nebo nevyčerpá přidělené finanční prostředky, dosáhne kladného hospodářského výsledku. Při vzniku kladného hospodářského výsledku může se schválením zřizovatele vytvářet peněžní fondy, které lze využít v době nedostatku finančních prostředků nebo neočekávaných výdajů. Možnost použití jednotlivých fondů v následujícím období částečně motivuje příspěvkové organizace k hospodárnému a efektivnímu hospodaření. Na druhou stránku je každoroční dosažení kladného hospodářského výsledku zbraní pro zřizovatele, pokud nechce příspěvkové organizaci navyšovat provozní příspěvek. Jen s těžkostí lze zřizovateli vysvětlovat a dokazovat, že poskytnutý objem financí je nedostačující, jestliže škola ŠZ pravidelně dosahuje kladného hospodářského výsledku.

ZŠ a ŠZ může vytvářet následující fondy:

- rezervní fond;
- fond kulturních a sociálních potřeb;
- investiční fond;
- fond odměn.

a) Rezervní fond

Rezervní fond obsahuje finanční prostředky, které představují záložní finanční objem v případě neočekávaných výdajů, např. při značné škodní události, v případě negativního

²⁵ Zákon č. 218 ze dne 27. června 2000 o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 65, s. 3104-3128. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3453>. ISSN 1211-1244.

hospodářského výsledku z předchozích let, úhrady eventuelních sankcí za porušení rozpočtové kázně, rozvoje své činnosti, překlenutí momentálního rozdílu mezi výnosy a náklady. Se souhlasem zřizovatele lze prostředky fondu převést do fondu investičního. Zdrojem rezervního fondu je část výnosu ze zlepšeného hospodářského výsledku se schválením zřizovatele. Jedním ze zdrojů mohou být i finanční dary. Rezervní fond se většinou využívá v případech, kdy nepostačují příspěvky od provozovatele na konkrétní účel.²⁶ Každá příspěvková organizace by měla disponovat určitým nezbytným finančním objemem na tomto fondu. Může nastat havarijní situace, se kterou se v rozpočtovém výhledu nepočítalo, a v období na konci roku se může stát, že ani organizace ani zřizovatel nebudou mít k dispozici finance potřebné k odstranění havárie.

b) Fond kulturních a sociálních potřeb

FKSP je tvořen ve výši 1 % z ročního objemu nákladů zúčtovaných na platy, náhrady platů, mzdy, náhrady mezd, pracovní pohotovost a odměny. FKSP je ve sféře přímých neinvestičních výdajů financován prostřednictvím státního rozpočtu a je určen k zabezpečování kulturních, sociálních a dalších potřeb zaměstnanců. Z fondu lze zaměstnancům přispívat na rekreace, stravování, kulturní akce. Rovněž se z fondu mohou pořizovat předměty, jimiž se zlepšuje pracovní prostředí. V poslední době je stále častěji využívána možnost, že se zaměstnavatel podílí z fondu na penzijním pojištění zaměstnanců. Hospodaření, příjmy a výše tvorby jsou určeny vyhláškou ministerstva financí.

c) Investiční fond

Investiční fond obsahuje finanční prostředky pocházející z investičních dotací od zřizovatele, ze státních fondů, prostředky získané z prodeje majetku, dary jiných subjektů k investiční činnosti, převod prostředků z rezervního fondu v objemu svoleném zřizovatelem a v převážném rozsahu formou odpisů hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku. Z investičního fondu jsou financovány větší projekty, např. oprava a rozšíření objektů, modernizace rozsáhlého zařízení. Fond slouží také k úhradě investičních úvěrů se souhlasem zřizovatele, k odvodu do rozpočtu zřizovatele, pokud je odvod uložen.

²⁶ MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla, Petr TÉGL. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC*. 2. akt. vyd. Olomouc: ANAG, s. r. o., 2011. 192 s. ISBN 978-80-7263-664-8.

d) Fond odměn

Fond odměn slouží k několika funkcím. V prvním případě jsou z tohoto fondu hrazeny odměny zaměstnancům školy, které překračují úroveň prostředků na platy ze státního rozpočtu. V druhém případě jsou z fondu odměn hrazeny nárokové složky platů zaměstnanců, pokud ZŠ a ŠZ škola překročí stanovený limit počtu zaměstnaných osob. Rozsah tohoto fondu může dosahovat maximálně 80 % stanoveného objemu prostředků na platy.²⁷

3. Analýza nákladů města Šumperk na zabezpečení provozu škol a školských zařízení

Vývoj nákladů obce na zabezpečení provozu škol a ŠZ bude v této části analyzován na příkladu města Šumperk.

Organizace města lze rozdělit následně:

- organizační složky města – Jednotka sboru dobrovolných hasičů města Šumperk;
- příspěvkové organizace města – školy a ŠZ, městská knihovna a kino;
- organizace s majetkovou účastí města (jedná se o organizace založené městem) – Divadlo Šumperk, s.r.o.; Podniky města Šumperka, a.s.; ŠMR – Šumperská městská realitní, a.s.; Vodohospodářská zařízení Šumperk, a.s.

Město ze svého celkového objemu rozpočtu poskytuje finanční prostředky svým organizacím, ale rovněž přispívá ostatním subjektům na území města, především v oblasti sociální, kulturní, sportovní. Např. z rozpočtu oddělení školství jsou v plném rozsahu z rozpočtu města hrazeny výdaje související s provozem kina a městské knihovny. Takových organizací, a to nejen v oblasti kultury, zřizuje město více a je jediným poskytovatelem finančních prostředků těmto organizacím. Obec je samosprávný celek a jeho nejdůležitějším posláním je péče o všestranný rozvoj jeho území a potřeby občanů. S tímto posláním jsou spojeny finanční náklady, ve srovnání s nimiž jsou náklady spojené se zabezpečením povinné školní docházky velmi nepatrné. Finance od města získávají např. tato zařízení: Pontis, o.p.s.; Armáda spásy; Charita; Sdružení pro pomoc mentálně postiženým; Vila Doris a mnoho dalších institucí.

²⁷ MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla, Petr TÉGL. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC*. 2. akt. vyd. Olomouc: ANAG, s. r. o., 2011. 192 s. ISBN 978-80-7263-664-8.

Město má možnost financovat nejen příspěvkové organizace vykonávající činnost škol nebo ŠZ, ale také finančně podporovat školy a ŠZ jiných zřizovatelů na svém území. Výše finanční podpory městem Šumperk je však v poměru k financování od vlastního zřizovatele školy nebo ŠZ v zanedbatelném množství. Město každoročně ze svého rozpočtu přispívá na výdaje související se vzdělávací činností obecně prospěšným společností částkou 1 304 tisíc Kč na činnost soukromým subjektům, které zabezpečují speciální vzdělávací potřeby na území města. Jedná se o tyto tři obecně prospěšné společnosti:

- Základní a střední škola Pomněnka, o.p.s.;
- ZŠ pro žáky se specifickými poruchami učení a MŠ logopedická Schola Viva, o.p.s.;
- Soukromé jesle Míša, o.p.s.²⁸

Předmětem nadcházející analýzy je výše finančních prostředků, které město Šumperk poskytlo z pozice zřizovatele svým příspěvkovým organizacím v oblasti školství v období 2007 až 2012 včetně. Pro účely analýzy byl použit rozpočet města a podrobné návrhy rozpočtů jednotlivých škol a ŠZ.

3. 1 Dostupnost vzdělávání ve městě

Na území města, kde stav obyvatel činí necelých 28 tisíc, předškolní výchovu zajišťují tři samostatné MŠ a další dvě MŠ, jež jsou součástí škol. Povinná školní docházka je zabezpečena v osmi ZŠ různých zřizovatelů. Vzdělávací nabídka téměř optimálně pokrývá celou škálu individuálních vzdělávacích potřeb dětí.

Ve městě se nachází sedm středních škol, čtyři detašovaná pracoviště fakult vysokých škol, pedagogicko-psychologická poradna, základní umělecká škola a Výchovný ústav, dětský domov se školou, ZŠ a SŠ Vyhlídka.²⁹ Informace o školách a ŠZ na území města Šumperk jsou uspořádány v příloze č. 1.

²⁸ Internetový portál města Šumperk. *Šumperk – živá brána Jeseníků* [on-line]. [22.02.2012]. Dostupné z:

<http://www.sumperk.cz/cs/sprava-mesta/>

²⁹ Internetový portál města Šumperk. *Šumperk – živá brána Jeseníků* [on-line]. [22.02.2012]. Dostupné z:

<http://www.sumperk.cz/>

Město Šumperk je zřizovatelem pěti úplných ZŠ, tří MŠ a jednoho Domu dětí a mládeže (dále jen DDM). Jedná se o následující příspěvkové organizace:

- ZŠ Šumperk, Dr. E. Beneše 1;
- ZŠ Šumperk, 8. Května 63;
- ZŠ Šumperk, Sluneční 38;
- ZŠ Šumperk, Vrchlického 22;
- ZŠ Šumperk, Šumavská 21;
- MŠ Sluníčko Šumperk, Evaldova 25 s odloučenými pracovišti: MŠ Šumavská, MŠ Generála Krátkého a MŠ Vrchlického;
- MŠ Veselá školka Šumperk, Prievidzská 1 s odloučenými pracovišti: MŠ Zahradní, MŠ Temenická a MŠ Sluneční;
- MŠ Pohádka Šumperk, Nerudova 4B s odloučeným pracovištěm MŠ Jeremenkova;
- DDM U Radnice, nám. Míru 20.

Každé ředitelství školy a ŠZ zahrnuje určité součásti, kdy kromě MŠ a ZŠ spadají pod ředitelství ještě školní družina (dále jen ŠD), školní klub (dále jen ŠK) a školní jídelna (dále jen ŠJ). Pokud příspěvková organizace nepřipravuje jídla pro žáky a pracovníky ve své vlastní ŠJ a tuto stravu dováží z jiného subjektu a pouze ji vydává, uvádí se tato součást pod názvem školní výdejna (dále jen ŠV). Struktura a základní údaje o jednotlivých školských příspěvkových organizacích je znázorněna v příloze č. 2.

3. 2 Přidělené finanční prostředky z rozpočtu města ve sledovaném období

Zřizovatel poskytuje nezbytné prostředky pro existenci a rozvoj školy a ŠZ. Efektivnost vložených prostředků zpětně ověřuje složitou strukturu hodnocení škol. Hodnocení práce škol zřizovatelem je součástí průběžného kontrolního systému samotného zřizovatele, jenž sleduje efektivní využívání prostředků a plnění předmětu činnosti a hlavního účelu, pro který jsou školy a ŠZ zřízeny. Hodnocení školy by mělo být samozřejmým principem vztahu zřizovatele a školy a součástí jeho koncepčního přístupu.

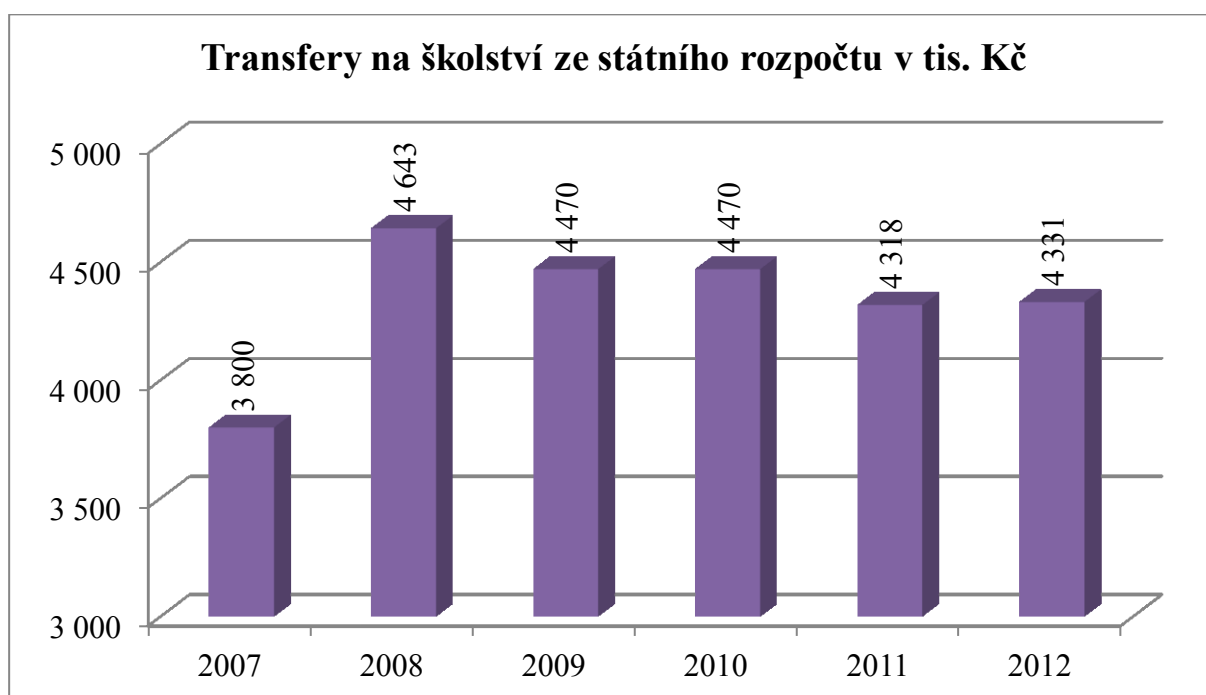
Výše příspěvku poskytovaného šumperským školám je v první fázi stanovena jako rozdíl mezi předpokládanými náklady a výnosy. Následně je během roku v odůvodněných případech příspěvek zvyšován. To znamená, že na jedné straně zde hrají velkou roli výnosy, respektive ekonomický management organizace, a na druhé straně disciplína při plánování nákladů

na daný rok. Vedení školy musí při sestavování návrhu příspěvku od zřizovatele v rozpočtovém výhledu kalkulovat s nezbytnými náklady, které je třeba pravidelně platit každý měsíc. Jedná se o úhradu energií a služeb, jako je zpracování mezd, telefony, odvoz odpadů, bankovní poplatky a další výdaje. Rovněž je nutné počítat s náklady, jež souvisí s dodržováním právních předpisů. Legislativa předepisuje školám a ŠZ nezbytné vybavení tříd a ŠJ, periodické revize tělocvičného nářadí apod. Mezi další nezbytné náklady je nutno počítat opravy a drobné úpravy. Škola a ŠZ potřebuje ale ještě další finanční prostředky, aby dokázala modernizovat učebny a aby toto moderní vybavení přilákalo nové žáky. Školy mezi sebou skutečně bojují o každého žáka, neboť ten pro ně představuje určitý finanční přínos.

Jak už bylo zmíněno, důležitou roli hrají rovněž výnosy z hlavní a doplňkové činnosti. Mezi výnosy z hlavní činnosti patří školné ve ŠD a ŠK, školné v MŠ, stravné, výnosy z prodeje učebnic, poplatky za lyžařské a plavecké výcviky, úroky. V rámci doplňkové činnosti školy a ŠZ vaří pro cizí strážníky. Tato možnost získání dalších finančních prostředků je hojně využívána. Dále školy a ŠZ pronajímají tělocvičny a nepoužívané místnosti k účelům, které nenaruší chod vyučování. Všechny výše uvedené okolnosti výrazně ovlivňují výši příspěvku, který je šumperským školám a ŠZ poskytován.

Obce jako zřizovatelé obdrží v rámci nárokové dotace finance na základě počtu žáků a zbytek finančních prostředků nezbytných k zajištění provozu škol a ŠZ musí dokrýt z vlastních rozpočtů. Při klesajícím objemu obdržených finančních prostředků nastává značný problém, protože počet žáků docházejících na ZŠ nemá na určité provozní výdaje téměř žádný vliv. Znamená to, že celkový objem nárokové dotace se postupně snižuje nebo zůstává na stejné úrovni, ale potřeba financí na zabezpečení provozu škol a ŠZ se zvyšuje v důsledku ekonomické situace v zemi. V důsledku tohoto vývoje je financování škol a ŠZ pro zřizovatele stále větší zátěží v rozpočtu. V grafu č. 3. 1 můžeme porovnat výši přidělených finančních prostředků, které město Šumperk obdrželo v rámci nárokové dotace.

Graf č. 3. 1 Dotace na školství ze státního rozpočtu v tisících Kč.

Zdroj: Městský úřad Šumperk, oddělení školství, interní materiály – vlastní zpracování

Rozdíly mezi objemem v jednotlivých letech nejsou až tak výrazné, ale je třeba přihlédnout k postupnému meziročnímu zvyšování cen energií a služeb. Na základě tohoto meziročního zvyšování cen vzniká předpoklad, že státní dotace bude nepatrně stoupat.

3. 3 Investiční výdaje pro školy a ŠZ

Při financování investičních potřeb město vychází z dlouhodobého plánu, v rámci něhož školy a ŠZ zpracovávají plány oprav ve čtyřletém výhledu. Jedná se o opravy investiční povahy, jež jsou hrazeny z rozpočtu odboru strategického rozvoje, územního plánování a investic. Pracovníci daného odboru vytvoří plán investičních oprav podle oprávněnosti a naléhavosti požadavků, finanční náročnosti investice a dostupných finančních zdrojů. V oblasti investic využívá město i dotací z fondů Evropské unie, řada z nich je poskytována za podmínky finanční spoluúčasti města. Díky možnostem využití financí z ROP pro rozvoj probíhají zateplovací práce na budovách škol a ŠZ. ZŠ mohou prostřednictvím ROP modernizovat učebny a třídy speciálními a moderními učebními pomůckami, které by z běžných příspěvků nepořídily, ať už v oblasti investic nebo provozu. Dalším typem investic jsou finance na pořízení dlouhodobého majetku, které jsou školám a ŠZ přidělovány prostřednictvím oddělení

školsství. Ze školských příspěvkových organizací, jejichž zřizovatelem je město Šumperk, obdržely tyto ZŠ a MŠ ve sledovaném období roku 2007 – 2012 následující investiční příspěvky.

Přehled investičních prostředků poskytnutých školám a ŠZ zřizovaných městem Šumperk k 31. 12. 2012 lze pozorovat v příloze č. 3.

ZŠ uvedené v příloze č. 3 ZŠ obdržely v roce 2007 prostředky nikoliv bezprostředně nutné k zajištění stavu budov a jejich součástí, ale jako finance, jež jsou zaměřeny na rozvoj a progresi daných zařízení v oblasti transparence.

V roce 2008 došlo mezi školami a ŠZ provozovanými městem Šumperk k přerozdělování 6 000 tisíc Kč vyčleněných na úpravu hřišť přilehlých k těmto zařízením.

Nejrozsáhlejší kvantum prostředků na úpravu hřišť u ZŠ a MŠ ve sledovaném období představoval právě rok 2009. V tomto roce bylo ZŠ a ŠZ k těmto úpravám poskytnuto 25 000 tisíc Kč. Rok 2009 patří ve sledovaném období 2007 – 2012 ke kapitálově nejrozměrnějším.

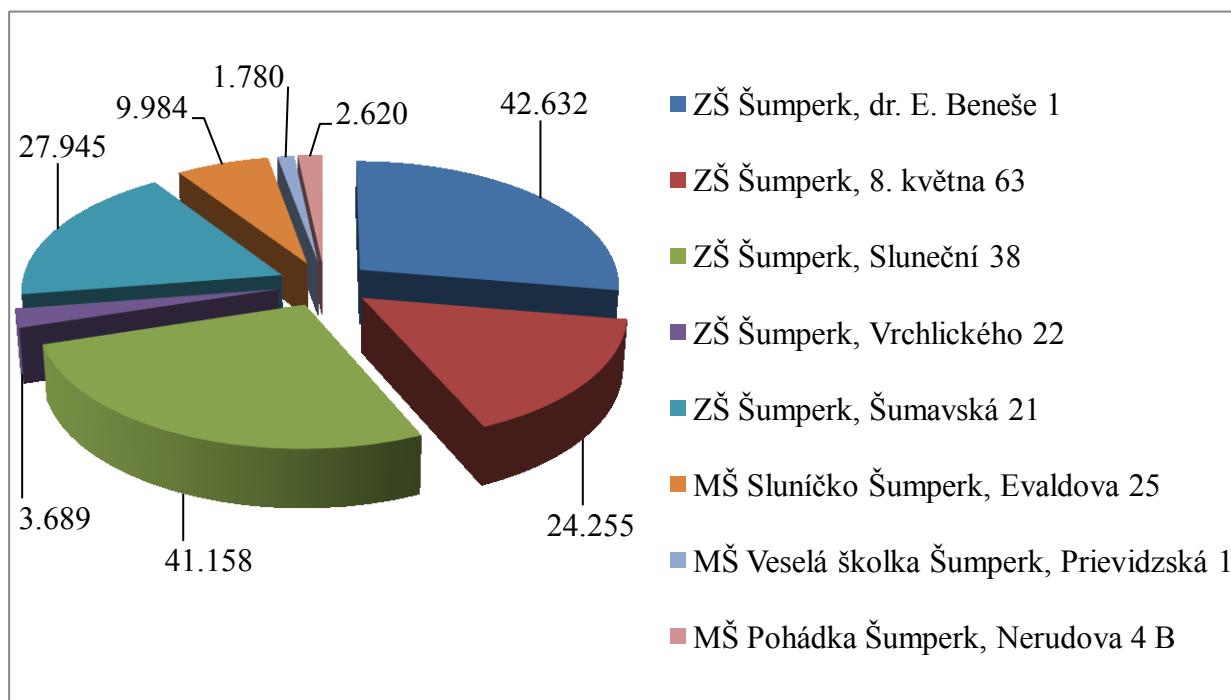
Tak jako byl rok 2009 zaměřený především na modernizaci ZŠ a ŠZ a terénu v okolí těchto organizací, tak byl rok 2010 zaměřen v oblasti investic především na energetickou úsporu budov formou stavebních úprav, zateplování a výměny oken. Rok 2010 byl ve sledovaném období, co se množství prostředků na úpravu hřišť kolem ZŠ a MŠ týká, výrazně omezený. Výše prostředků na úpravu hřišť dosahovala pouze výše 1 840 tisíc Kč, což je pouhých 7,36 % finančního objemu ke stejnému účelu z předchozího roku.

Rok 2011 byl investičně zaměřen na modernizaci i na energetickou úsporu spojenou s provozem budov. Energeticky úsporné projekty však zákonitě vyžadovaly značnější finanční náročnost na pořízení materiálu a výstavbu, jelikož se jedná o budovy staršího data s absencí nových energeticky úsporných materiálů. V roce 2011 stejně jako v roce 2007 nebyly vyčleněny žádné investiční prostředky určené na úpravy hřišť u MŠ a ZŠ.

Investiční prostředky v roce 2012 nebyly zaměřeny na modernizaci nebo energetickou úsporu zařízení jako předešlé roky, ale především na opravu stávajících zařízení a objektů.

Na základě grafu č. 3. 2, který znázorňuje výše investičních příspěvků jednotlivým školám a ŠZ v letech 2007 – 2012, lze pozorovat celkový objem prostředků v závislosti k ostatním ZŠ a ŠZ zřizovaným městem Šumperk.

Graf č. 3. 2 Součet investičních příspěvků jednotlivým školám a ŠZ v letech 2007 – 2012
v tisících Kč.

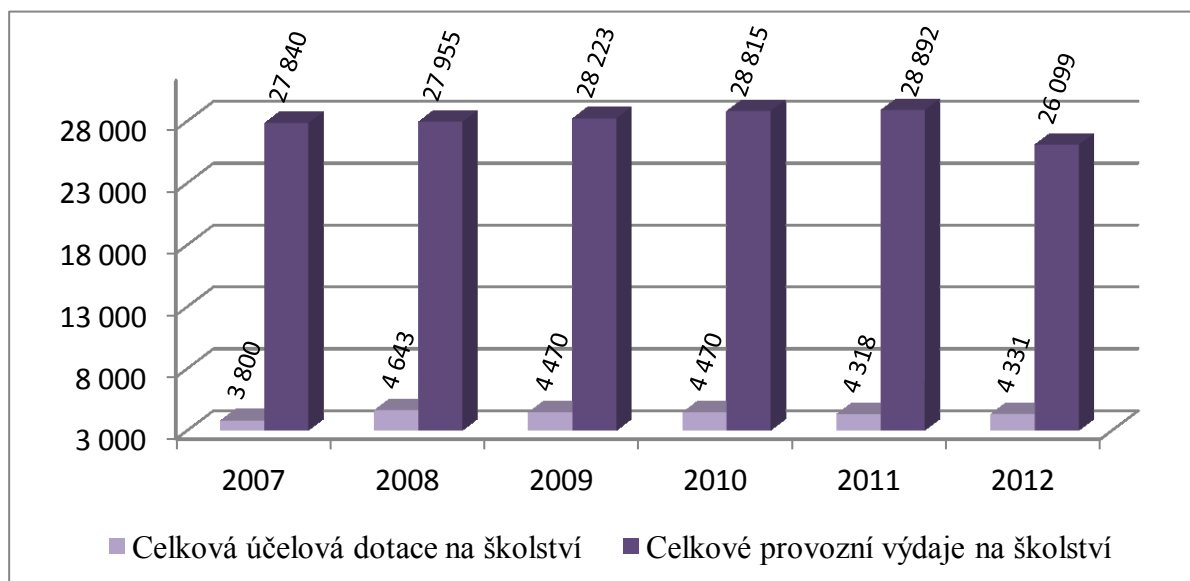
Zdroj: Městský úřad Šumperk, oddělení školství, interní materiály – vlastní zpracování

V grafu jsou zahrnuty pouze konkrétní investiční prostředky jednotlivým organizacím, vyjma plošných investičních prostředků na úpravu hřišť u ZŠ a MŠ, jež činí částku v roce 2008 ve výši 6 000 tisíc Kč, v roce 2009 ve výši 25 000 tisíc Kč a v roce 2010 ve výši 1 840 tisíc Kč.

3. 4 Náklady obce na zabezpečení provozu a činnosti škol a ŠZ

Provozní prostředky jsou nezbytné k bezproblémovému chodu školy a ŠZ a naplňování jeho hlavní činnosti. Následující graf č. 3. 3 znázorňuje celkový objem finančních prostředků poskytnutých zřizovateli ze státního rozpočtu v rámci účelové dotace a celkový objem financí přidělených školám a ŠZ k zajištění provozu z rozpočtu města za sledované období. Město jako zřizovatel musí při hospodaření kalkulovat s mnoha nečekanými finančními požadavky souvisejícími se zajišťováním veřejných statků a při tom ještě vykryvat většinové provozní náklady škol a ŠZ. Graf vykazuje skutečnost, jaká finanční tíha leží na obci jako zřizovateli a poskytovateli veřejných statků, pokud chce zabezpečovat plnění povinné školní docházky na svých školách. Z rozpočtu obce plyne do školství v průměru 86,17 % celkových provozních nákladů škol a ŠZ.

Graf č. 3. 3 Porovnání objemu účelové dotace na školství ze státního rozpočtu a celkových provozních prostředků na školství z rozpočtu města v letech 2007 – 2012 v tisících Kč.

Zdroj: Městský úřad Šumperk, oddělení školství, interní materiály – vlastní zpracování

Z výše uvedeného grafu č. 3. 3 lze pozorovat relativně stabilní příspěvky ze státního rozpočtu, neboť se meziročně počet žáků ve školách a ŠZ nijak příliš dramaticky nemění. Příspěvek ze státního rozpočtu finančně pokrývá v průměru pouze 13,83 % celkových provozních nákladů škol a ŠZ v Šumperku. Prostředky určené na provoz škol a ŠZ se ve sledovaném období meziročně zvyšují každý rok přibližně o 1 %, což je způsobeno pouze účelovým zvýšením provozních příspěvků k řešení mimořádných událostí. K prvnímu a současně i výraznému poklesu provozních příspěvků, a to až o 10 %, dochází až v roce 2012, kdy se plnohodnotně projevuje vložená investice z minulých let do zateplování a snižování energetické náročnosti škol a ŠZ, a tím pádem dochází k finanční úspoře v této oblasti spojené s provozem.

Celkové náklady obce na provoz jednotlivých škol a ŠZ, které byly vyčleněny z rozpočtu města v jednotlivých letech, jsou uvedeny v tabulce č. 3. 1.

Tabulka vyjadřuje konečné celkové náklady obce Šumperk na provoz škol a ŠZ ve sledovaném období. V tabulce jsou uvedeny výše provozního příspěvku na konci daného kalendářního roku. Během roku dochází v odůvodněných případech k úpravám tohoto příspěvku.

Tab. č. 3. 1 Celkové náklady obce na provoz škol a ŠZ v tisících Kč.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ZŠ Dr. E. Beneše	3 803	3 681	3 681	3 906	3 827	3 437
ZŠ 8. Května	4 133	4 193	3 978	4 199	4 176	3 949
ZŠ Sluneční	4 171	4 317	4 171	3 910	4 011	3 156
ZŠ Vrchlického	3 055	3 058	3 126	3 226	3 099	2 920
ZŠ Šumavská	3 967	3 980	3 808	4 360	3 844	3 329
MŠ Evaldova	3 037	3 047	3 037	3 037	2 972	2 822
MŠ Prievidzská	2 617	2 622	2 862	2 617	3 343	2 926
MŠ Nerudova	2 107	2 107	2 107	2 107	2 167	2 107
DDM	950	950	1 453	1 453	1 453	1 453
CELKEM	27 840	27 955	28 223	28 815	28 892	26 099

Zdroj: Městský úřad Šumperk, oddělení školství, interní materiály – vlastní zpracování

Z uvedené tabulky vyplývá, že v roce 2008 došlo k nárůstu celkových prostředků na provoz škol a ŠZ o 0,41 %, v roce 2009 zřizovatel zvýšil příspěvky do školství o 0,95 %, v roce 2010 došlo k celkovému nejvyššímu zvýšení provozních příspěvků o 2,10 %, v roce 2011 příspěvky vzrostly o 0,27 %. Naopak v roce 2012 zřizovatel přistoupil k razantnímu snížení objemu prostředků poskytovaných školám a ŠZ, a to o 9,67 %.

Z tabulky je zřejmé, že nejstabilnější náklady obce na provoz byly zaznamenány u **MŠ Nerudova**, která kromě mírného zvýšení v roce 2011, získávala každoročně stejný provozní příspěvek. Navýšení v roce 2011 souviselo s pokrytím nákladů na pojištění, které musela MŠ uhradit za pozemek, který nově získala do správy majetku v daném roce.

Téměř stejná situace nastává u **DDM**, u něhož se výše příspěvku během sledovaného období změnila pouze jednou a pak setrvala na stejné úrovni. Od roku 2009 přešla na příspěvkovou organizaci správa majetku a tím vznikly nové náklady za úhradu energií. V předcházejících letech tyto náklady hradily Podniky města Šumperka.

Další příspěvkovou organizací, u níž nedocházelo k výrazným pohybům v objemu poskytnutých finančních prostředků od zřizovatele, je **MŠ Evaldova**. Od roku 2007 do roku 2010 je výše beze změny, jen s výjimkou roku 2008, kdy MŠ požádala o navýšení o 10 tisíc

Kč v souvislosti s mimořádnou úhradou pojistného plnění. Další úprava provozního příspěvku byla uskutečněna v roce 2011, kdy město zavedlo úsporná opatření a všem odborům byl snížen rozpočet. Místostarosta města osobně navštívil všechny příspěvkové organizace a bylo dohodnuto, že těm subjektům, u nichž proběhly nebo zrovna probíhají úpravy budov za účelem snížení energetické náročnosti (výměna oken, zateplení budovy), bude snížen příspěvek na provoz z důvodu úspory nákladů na vytápění, aniž by tato úspora byla v dané chvíli už známa. S jednotlivými řediteli a ředitelkami byla projednána konkrétní částka snížení v takové výši, která byla přijatelná pro obě strany. MŠ Evaldova byl proto snížen v roce 2011 objem financí o 65 tisíc Kč. Následující rok bylo provedeno ze stejného důvodu další snížení provozního příspěvku o 150 tisíc Kč. V předcházejícím roce byla na odloučeném pracovišti MŠ Vrchlického zrealizována výměna oken a zateplení budovy, což přineslo další úspory v oblasti vytápění.

U **MŠ Prievidská** jsou naopak zaznamenány značné rozdíly mezi příspěvky na provoz v jednotlivých letech. Pouze v roce 2010 se objem poskytnutých financí od zřizovatele nezměnil. V roce 2008 zřizovatel MŠ přispěl nepatrnou částkou na náklady související s projektem „Pohádková zima v Jeseníkách“. V nadcházejícím roce proběhla na MŠ rekonstrukce kanceláří a z nevyužívaných dvou místností pro hospodářské účely byla vybudována nová třída pro nadané děti. Část nákladů na rekonstrukci hradila MŠ ze svého rozpočtu. Rovněž město přispělo dalšími prostředky ze svého rozpočtu. Zastupitelstvo města schválilo v souvislosti s rekonstrukcí navýšení příspěvku pro MŠ ve výši 245 tisíc Kč. Další výrazné zvýšení provozního příspěvku nastalo v roce 2011, a to ve výši 726 tisíc Kč. Finanční prostředky byly určeny na částečné pokrytí nově vzniklých nákladů spojených se zřízením nového odloučeného pracoviště MŠ Sluneční. Toto odloučené pracoviště vzniklo na ZŠ Sluneční, kdy byly nevyužívané třídy v samostatném bloku budovy převedeny do užívání MŠ Prievidská, která zde vzhledem k narůstajícímu počtu dětí na MŠ vytvořila nové odloučené pracoviště. V souvislosti s touto reorganizací byl ZŠ Sluneční procentuálně snížen provozní příspěvek, neboť se zde snížily náklady na energii, a ve stejné výši byl příspěvek zvýšen MŠ, které naopak náklady za energie vzrostly. S vyššími náklady se u MŠ počítalo v roce 2012 již při zpracování návrhu provozního příspěvku, jehož výše byla ve srovnání s předcházejícími roky vyšší o 309 tisíc Kč a v průběhu roku již k dalším úpravám nedošlo.

U ZŠ dochází pravidelně každoročně ke změnám v objemu poskytnutých finančních prostředků. Je to způsobeno tím, že dochází opakovaně k akcím, které jsou účelově podporovány zřizovatelem, nebo je to z hlediska financování některých individuálních situací

vyžadováno po účetní stránce. Jedním z takových případů je, když příspěvková organizace čerpá finance z ROP, přičemž jsou z tohoto projektu pořizovány investice. Pořízením investic se zvyšují odpisy organizace a právě na tyto odpisy od roku 2010 město ZŠ poskytovalo finanční krytí, ale zároveň ve stejné výši byl ZŠ uložen odvod zpět do rozpočtu zřizovatele. Pokud zvýšení odpisů nastalo v průběhu roku, příspěvek byl zvýšen dodatečnou úpravou a v nadcházejícím roce se počítalo se zvýšenými odpisy již v návrhu rozpočtu. Zásadní změna nastala v roce 2012, kdy se změnil způsob účtování a odpisy se přestaly účtovat do nákladů a netvořil se z nich investiční fond. Proto v roce 2012 provozní příspěvky u některých ZŠ rapidně poklesly.

Účelově jsou ZŠ přidělovány finanční prostředky na plavání na základě vyúčtování předloženého plaveckým areálem Aquatoll. Náklady spojené s povinnou výukou plavání hradí částečně rodiče žáků, ZŠ ze svého rozpočtu a zřizovatel. Jelikož je provoz plaveckého areálu financován i z rozpočtu města, bylo v roce 2010 dohodnuto, že nebude zvyšována dotace plaveckému areálu, ale město uhradí část nákladů na plavání za ZŠ, a to podle skutečně absolvovaných plaveckých kurzů a podle počtu žáků.

U **ZŠ Dr. E. Beneše** až do roku 2010 neproběhla žádná úprava výše provozního příspěvku, která by souvisela s nějakou mimořádnou situací. Byly pouze účelově přiděleny finance na plavání a odpisy, a to v roce 2007 na plavání 122 tisíc Kč, v roce 2010 na plavání 190 tisíc Kč a 35 tisíc Kč na odpisy. V roce 2011 došlo v rámci úsporného opatření ze strany zřizovatele vzhledem k provedení zateplení a následné úspore energií ke snížení provozního příspěvku. Současně byly zároveň v návrhu provozního rozpočtu zohledněny odpisy související s ROP, takže v konečné fázi byl příspěvek na provoz oproti roku 2010 nižší o 79 tisíc Kč. V roce 2012 bylo provedeno další snížení přidělených prostředků o 390 tisíc Kč, což ovlivnila změna v účtování odpisů a dohoda mezi vedením města a ředitelem školy ohledně úspor za energie. Jelikož na počátku roku 2011 nemohla ZŠ ještě plně odhadnout pozitivní dopad provedení zateplení, byl provozní příspěvek snížen pouze o předpokládaný odhad úspor. Teprve na konci roku 2011 byl znám konečný efekt, proto došlo v roce 2012 ještě k dalšímu snížení příspěvku na provoz. Stejná situace byla i u ZŠ Sluneční a ZŠ Šumavská.

ZŠ Sluneční je organizací, které byl do roku 2009 poskytován nejvyšší provozní příspěvek právě z důvodu velkých nákladů na vytápění. Proto byla první ZŠ, u které probíhaly úpravy budovy vedoucí ke snížení energetické náročnosti. U této ZŠ se už plně projevila následující

úspora a výsledný efekt vložených investic, neboť provozní příspěvek se postupně od roku 2007 snížil o 1 000 tisíc Kč, přičemž je ve snížení promítnuta částečně i změna odpisů. Další změny ve výši provozních prostředků nastaly v souvislosti s plaváním a odpisy. V roce 2008 bylo přiděleno na plavání 146 tisíc Kč, v roce 2010 na plavání 79 tisíc Kč a 550 tisíc Kč na odpisy a v roce 2011 už jen na plavání 30 tisíc Kč. U výše uvedené ZŠ došlo k havárii a zřizovatel podpořil opravu sociálních zařízení částkou 150 tisíc Kč.

ZŠ Vrchlického patří naopak k těm, jejichž provozní příspěvek je v oblasti ZŠ stabilně nejnižší. Této ZŠ byly jako jediné každoročně přiděleny finanční účelové prostředky na plavání v rozpětí od 42 tisíc Kč do 80 tisíc Kč. Na odpisy v souvislosti s ROP byly poskytnuty finance ve výši 177 tisíc Kč v roce 2011, následující rok byly tyto náklady zohledněny jako u ostatních již v návrhu příspěvku, tudíž navýšení neproběhlo úpravou v průběhu roku. Mimořádné prostředky obdržela ZŠ v roce 2009, kdy se zřizovatel finančně spolupodílel na financování projektu „Zavedení 21. století na ZŠ“ částkou 148 tisíc Kč.

ZŠ Šumavská byly kromě účelových finančních prostředků na plavání přiděleny i další mimořádné prostředky. Na plavání město ZŠ poskytlo každý rok, kromě roku 2009, finance ve výši od 42 tisíc Kč do 172 tisíc Kč. U této organizace jsou náklady na plavání spolu se ZŠ 8. května nejvyšší, neboť tyto dvě školy disponují nejvyšším počtem žáků. V roce 2009 proběhla rozsáhlá úprava školního hřiště, které je hojně využíváno i širokou veřejností. Proto nastala škole potřeba zřídit funkci správce hřiště a tím škole vznikly další náklady v podobě platu a zákonných odvodů pro správce. Protože tato funkce souvisí přímo s provozem organizace, ZŠ nehradila nově vzniklé mzdové prostředky z rozpočtu přímých nákladů, ale z provozního příspěvku a částečně jí přispělo město částkou 107 tisíc Kč. Dále zřizovatel příspěvkové organizaci poskytl finance ve výši 5 tisíc Kč jako spoluúčast na projektu „21. století míří do Šumperka – modernizace učeben“. V roce 2011 a následně ještě v roce 2012 došlo ke snížení poskytnutých financí o 1 031 tisíc Kč oproti roku 2010, příčinou byly odpisy ROP a zjištění skutečných úspor ve vytápění po zateplení budovy.

U **ZŠ 8. května** probíhaly změny provozního příspěvku ve stejném duchu jako u ZŠ Šumavská. Na plavání inkasovala škola účelové finance každoročně, vyjma roku 2009. Objem účelových prostředků na plavání se pohyboval v rozpětí od 26 tisíc Kč do 221 tisíc Kč. V roce 2011 byly ZŠ poskytnuty další prostředky ve výši 162 tisíc Kč, a to na odpisy ROP.

V totéž roce město přispělo další částkou ve výši 110 tisíc Kč. Jednalo se o finanční spoluúčast města na projektu „Škola jazykům otevřená“.

Největší množství prostředků na provoz za sledované období získaly ZŠ 8. května celkem 24 628 tisíc Kč, ZŠ Sluneční celkem 23 736 tisíc Kč a ZŠ Šumavská celkem 23 288 tisíc Kč. Z pozice zřizovatele byl nejnákladnějším rokem rok 2011, což bylo způsobeno nárůstem odpisů příspěvkových organizací vzniklých pořizováním investic v rámci ROP.

Výše provedená analýza se zabývala porovnáním konečného příspěvku od zřizovatele u jednotlivých škol a ŠZ. V tomto příspěvku byly ovšem zohledněny všechny mimořádné situace, na které se město snažilo finančně alespoň částečně přispět ze svého rozpočtu.

V další tabulce č. 3. 2 je hodnocena výše návrhu provozního příspěvku, který školy a ŠZ sestavují v měsíci říjnu před nadcházejícím novým kalendářním rokem. V tomto návrhu se pracuje s očekávanými náklady a výnosy na běžný provoz, je očištěn od účelových příspěvků a mimořádných nákladů, jež příspěvkové organizace nemohou dopředu odhadnout.

Tab. č. 3. 2 Návrhy provozního příspěvku škol a ŠZ od zřizovatele v tisících Kč.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ZŠ Dr. E. Beneše	3 681	3 681	3 681	3 681	3 670	3 370
ZŠ 8. května	3 978	3 978	3 978	3 978	3 878	3 878
ZŠ Sluneční	4 171	4 171	4 171	3 281	3 821	3 156
ZŠ Vrchlického	2 978	2 978	2 978	2 978	3 055	2 878
ZŠ Šumavská	3 808	3 808	3 808	3 808	3 755	3 255
MŠ Evaldova	3 037	3 037	3 037	3 037	2 972	2 822
MŠ Prievitzská	2 617	2 617	2 617	2 617	2 617	2 926
MŠ Nerudova	2 107	2 107	2 107	2 107	2 167	2 107
DDM	950	950	1 453	1 453	1 453	1 453
CELKEM	27 327	27 327	27 830	26 940	27 388	25 845

Zdroj: Městský úřad Šumperk, oddělení školství, interní materiály – vlastní zpracování

Z tabulky je zřejmé, že zřizovatel ve výši poskytovaných příspěvků na provoz za celou dobu nezohlednil zvyšování cen energií a služeb. Z toho vyplývá, že se město snaží finančně reagovat na mimořádně vzniklé situace na školách a ŠZ, ale zbytek zvyšujících se nákladů

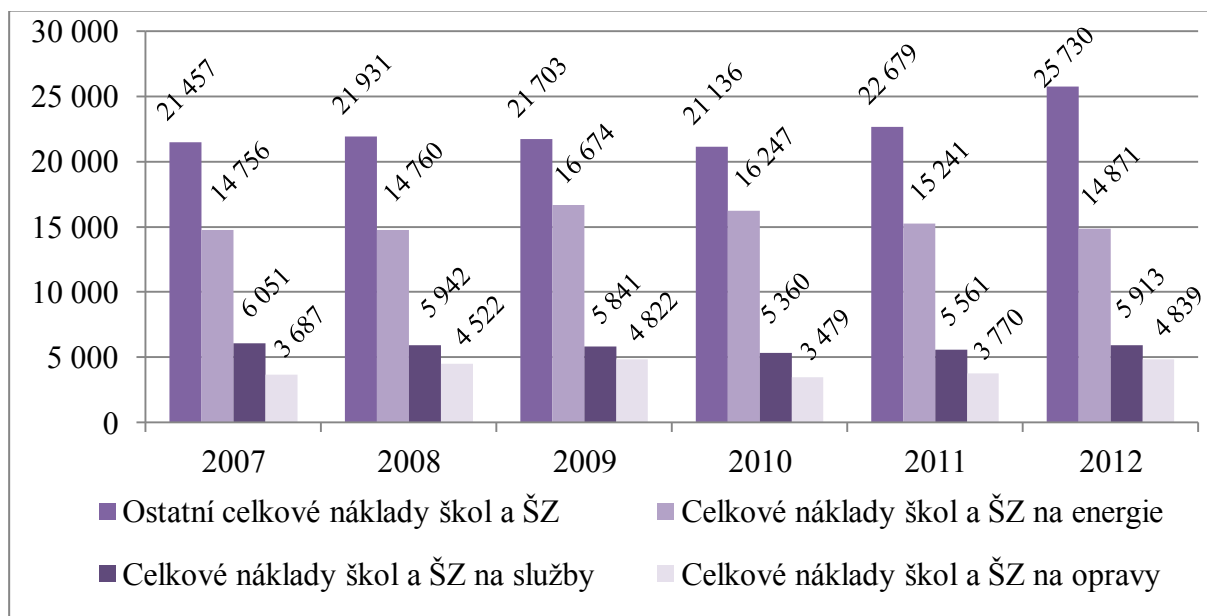
musí každá organizace řešit v rámci svého příspěvku. V roce 2009 se objem financí tekoucích do oblasti školství zvýšil, ale to pouze z důvodu změny správy majetku u DDM.

Následné snížení v roce 2010 bylo způsobeno snížením příspěvku u ZŠ Sluneční, kde již město kalkulovalo se sníženými náklady na vytápění. Naopak v roce 2011 došlo k navýšení finančních prostředků poskytnutých školám a ŠZ o 1,66 % ale to jen z toho důvodu, že v návrhu příspěvku byly u ZŠ již zohledněny odpisy spojené s ROP.

Poslední sledovaný rok 2012 výrazně ukazuje, k jakému snížení příspěvků na provoz došlo. Jelikož z důvodu změny účtování odpisů ROP nebylo nutné do nákladů počítat odpisy, dalo by se předpokládat, že dojde ke snížení přibližně jen o 1,66 %, to je ve výši, v jaké bylo navýšení spojené s odpisy v roce 2011. Ale v roce 2012 se objem provozních příspěvků celkově snížil o 5,63 %. Je zde již plně vidět dopad toho, jak zřizovatel počítá s návratností vložených investic. V předcházejících letech byly kromě ZŠ Vrchlického všechny ostatní školy zatepleny a v roce 2012 je vidět efektivita těchto vložených investic, protože na konci roku 2011 už všechny organizace znaly skutečnou úsporu za vytápění a o tuto úsporu jim byl příspěvek krácen.

Mezi tři finančně nejnáročnější položky provozního rozpočtu patří energie, služby a opravy. Graf č. 3. 4 znázorňuje přehled o tom, v jaké celkové výši za všechny školy a ŠZ byly čerpány finance právě v těchto oblastech.

Graf č. 3. 4 Porovnání vybraných položek provozních nákladů všech škol a ŠZ v letech 2007 – 2012 v tisících Kč.

Zdroj: Městský úřad Šumperk, oddělení školství, interní materiály – vlastní zpracování

Hodnota vykazující celkové *náklady na energie* představuje objem financí, jež musely školy a ŠZ každý rok uhradit za energie, teplo, vodu a plyn. Tento ukazatel je výrazně závislý na klimatických podmínkách, především v oblasti vytápění budov. V roce 2009 náklady vzrostly téměř o 13 %, v roce 2011 naopak klesly o 6,6 % a v roce 2012 o další 2,5 %, kdy se projevuje úspora za vytápění v souvislosti se zateplením budov.

Náklady na opravy jsou většinou na rok naplánovány dopředu, pokud se nevyskytnou nepředvídané problémy. Patří sem opravy, které jsou hrazeny z provozního příspěvku. Opravy rozsáhlejšího charakteru zde nejsou zahrnuty, neboť výdaje jsou hrazeny z rozpočtu RUI. Jedná se o opravy strojů a zařízení, opravy učebních pomůcek, údržbu a servis programového vybavení a samozřejmě o opravy na budovách. Tyto výdaje jsou nejvyšší v roce 2009 a v roce 2012. Důvodem jsou rozsáhlejší opravy sociálních zařízení na ZŠ Šumavská a oprava podlahy v tělocvičně na ZŠ 8. května.

Celkové *náklady na služby* zahrnují výdaje za zpracování mezd a jiné zpracování dat, telekomunikační služby, poštovné, softwarové služby, revize, poradenství a právní služby, sekání trávy a úklid sněhu, svoz odpadu a další služby.

Ostatní náklady představují výdaje za nákup materiálu, a to čisticích prostředků, vybavení do ŠJ, kancelářský materiál, školní potřeby, materiál na opravy. Rovněž jsou zde zahrnuty odpisy, různé poplatky, penále a jiné položky. Právě díky odpisům může tato oblast výdajů meziročně výrazně stoupnout nebo naopak klesnout. V grafu lze vidět, že ve sledovaném období se tento okruh výdajů zásadně nemění, až v roce 2011 výdaje vzrostly a výrazně se zvýšily v roce 2012, a to o 21,74 % oproti roku 2010.

Již v kapitole věnující se hospodaření a fondům škol a ŠZ bylo zmíněno, že ačkoliv ředitelům škol a ŠZ připadá výše provozního příspěvku někdy nedostačující, zřizovatel nemá pádný důvod tento příspěvek navyšovat. Jedná se zejména o situaci, kdy příspěvkové organizace vykazují každoročně kladné hospodářské výsledky (dále jen HV). Kladných HV je dosaženo především prostřednictvím doplňkové činnosti. Tabulka č. 3. 3 obsahuje výši HV jednotlivých škol a ŠZ.

Rozdělení kladných HV do fondů odsouhlasuje rada města. V případě, že HV dosahuje výše nad 100 000 tisíc Kč, zpravidla školy a ŠZ navrhuje rozdělení do fondu odměn a rezervního fondu, kam ale směřuje většina finančních prostředků z HV.

Při porovnání celkového objemu za rok 2007 a rok 2011 lze z tabulky vyznat, že příspěvkové organizace sumárně dosahují téměř poloviční výše HV. Důvodem je zvýšení

nákladů nebo snížení výnosů. U škol a ŠZ se objevují značné meziroční rozdíly, které mají většinou své opodstatnění.

Tab. č. 3. 3 HV jednotlivých škol a ŠZ za rok v tisících Kč.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ZŠ Dr. E. Beneše	200,41	5,65	40,20	79,79	76,05	39,41
ZŠ 8. května	112,29	108,06	35,85	23,20	20,33	82,75
ZŠ Sluneční	-41,90	44,05	32,08	6,88	25,77	526,35
ZŠ Vrchlického	70,77	3,20	62,36	61,71	61,15	115,41
ZŠ Šumavská	25,09	19,61	0,00	177,25	208,11	392,47
MŠ Evaldova	102,05	108,87	129,59	89,86	31,87	79,35
MŠ Prievidzská	69,73	54,86	91,38	40,47	1,14	3,76
MŠ Nerudova	0,13	94,21	147,20	1,63	1,52	342,87
DDM	296,55	193,26	144,95	196,59	0,87	1,58
Celkem:	835,12	631,77	683,60	677,38	426,81	1 583,95

Zdroj: Městský úřad Šumperk, oddělení školství, interní materiály – vlastní zpracování

Kladný HV může být vytvořen úmyslně, a to v případě, kdy organizace šetří na plánované opravy většího rozsahu nebo se snaží držet na rezervním fondu určitou přijatelnou úroveň financí na pokrytí nepředvídaných havarijních situací. V takové situaci subjekt např. dva roky po sobě záměrně nevyčerpá celý provozní příspěvek, kladný HV převede do rezervního fondu, z něhož následující rok financuje plánovanou opravu. Ke kladnému výsledku hospodaření může dojít rovněž v souvislosti s celoročním vyúčtováním energií, hlavně u organizací, u nichž bylo provedeno zateplení budov. Náklady spojené s vytápěním jsou hrazeny zálohově podle skutečného čerpání předcházejícího roku. Úspora energie se po zateplení budovy v celé míře projeví až druhý rok po realizaci zateplovacích úprav. Následně škola obdrží vyúčtování s velkým přeplatkem, které probíhá většinou na konci kalendářního roku a škola vrácené finanční prostředky již nestihne na konci roku utratit nebo je opět šetří úmyslně. Tento případ se týká v roce 2012 ZŠ Sluneční, která vrácené finance za energie záměrně nečerpala a vytvořila nejvyšší HV, aby ho následně převedla v převážné míře do fondu odměn. Tato škola se dlouhodobě potýká s problémem dodržení limitu pracovníků a nedostatkem financí na platy pracovníků. Nedostatek prostředků na platy řeší již druhým

rokem právě čerpáním z fondu odměn. Jde o jedinou ZŠ, která nevyplácí z fondu odměn odměny pracovníkům, ale chybějící tarifní platy.

V tabulce č. 3. 3 je vidět, jak každá škola a ŠZ hospodaří každý rok s jiným HV, kdy meziroční rozdíly jsou značně rozdílné. Nejstabilněji hospodařil do roku 2010 DDM, který dosahoval pravidelně nejvyšších HV. A rovněž je u této organizace vidět i největší meziroční rozdíl mezi hospodařením v roce 2010 a 2011.

4. Zhodnocení ekonomického chování města Šumperk jako zřizovatele škol a školských zařízení

Obdobným způsobem jako jsou hodnoceny školy a ŠZ je možné i zhodnotit ekonomické chování města. Autoevaluační proces je nezbytnou součástí aplikačního procesu města v případě efektivního poskytování finančních prostředků školám a ŠZ a realizace projektů, se kterými dané finanční prostředky souvisí.

Město Šumperk jako zřizovatel ZŠ a ŠZ se největším objemem finančních prostředků podílí na poskytování investic školám a ŠZ. Celkové množství investičních prostředků určených ZŠ a ŠZ zřizovaných městem Šumperk, včetně plošných investičních prostředků na úpravu hřišť u MŠ a ZŠ, činilo ve sledovaném období celkem 186 903 tisíc Kč.

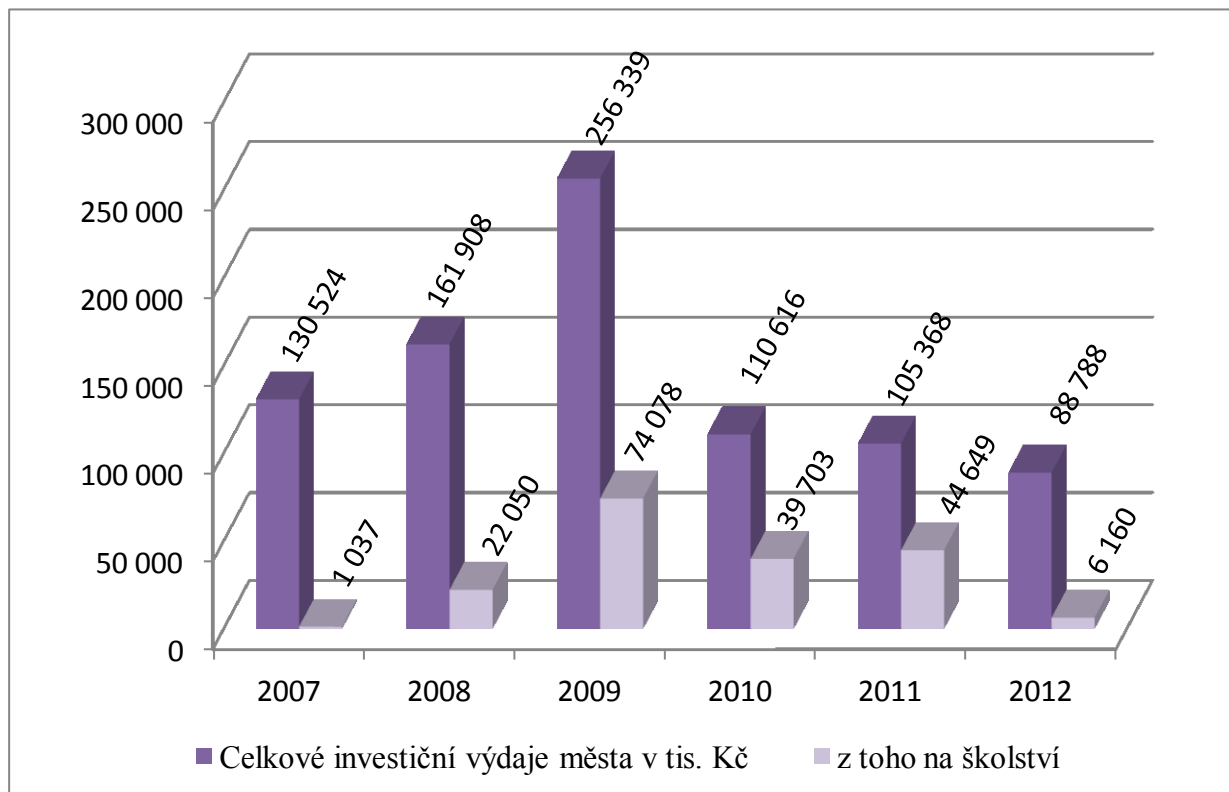
Tyto investice byly směřovány především do zateplení budov škol a ŠZ za účelem snížení energetické náročnosti na vytápění v zimních měsících a s tím spojené úspory na provozních nákladech. Zateplování probíhá postupně na všech ZŠ a MŠ ve sledovaném období 2007 – 2012. Na MŠ je proces zateplování realizován v pomalejším postupném trendu na rozdíl od ZŠ, protože MŠ mají několik odloučených pracovišť a tím pádem více budov a ploch k zateplení. Menší část investičních prostředků ve srovnání se zateplováním budov je zřizovatelem poskytována na modernizaci učeben a zařízení škol.

Při porovnání celkových investičních výdajů města Šumperk a investičních příspěvků poskytnutých školám a ŠZ, které znázorňuje následující graf č. 4. 1, lze objektivně zhodnotit přístup zřizovatele k financování investičních potřeb škol a ŠZ.

Celkové investiční výdaje města jsou meziročně značně rozdílné a objem investic vložených do školství rovněž. V roce 2009 dosáhl objem celkových investičních výdajů města nejvyšší hodnoty, a to 256 339 tisíc Kč. Od následujícího roku se tato kapitola rozpočtu meziročně neustále snižovala. V posledním roce sledovaného období nedosáhly finance určené na investiční potřeby města ani úrovně roku 2007. Naopak do škol a ŠZ zřizovatel přispěl

v roce 2012 téměř šestkrát více investičních prostředků než v roce 2007. Město v roce 2010 poskytlo na investice pro školy a ŠZ 35,89 % z celkových investičních výdajů a v roce 2011 dokonce 42,37 %.

Graf č. 4. 1 Porovnání celkových investičních výdajů města Šumperk a investičních příspěvků poskytnutých školám a ŠZ v letech 2007 – 2012 v tisících Kč.

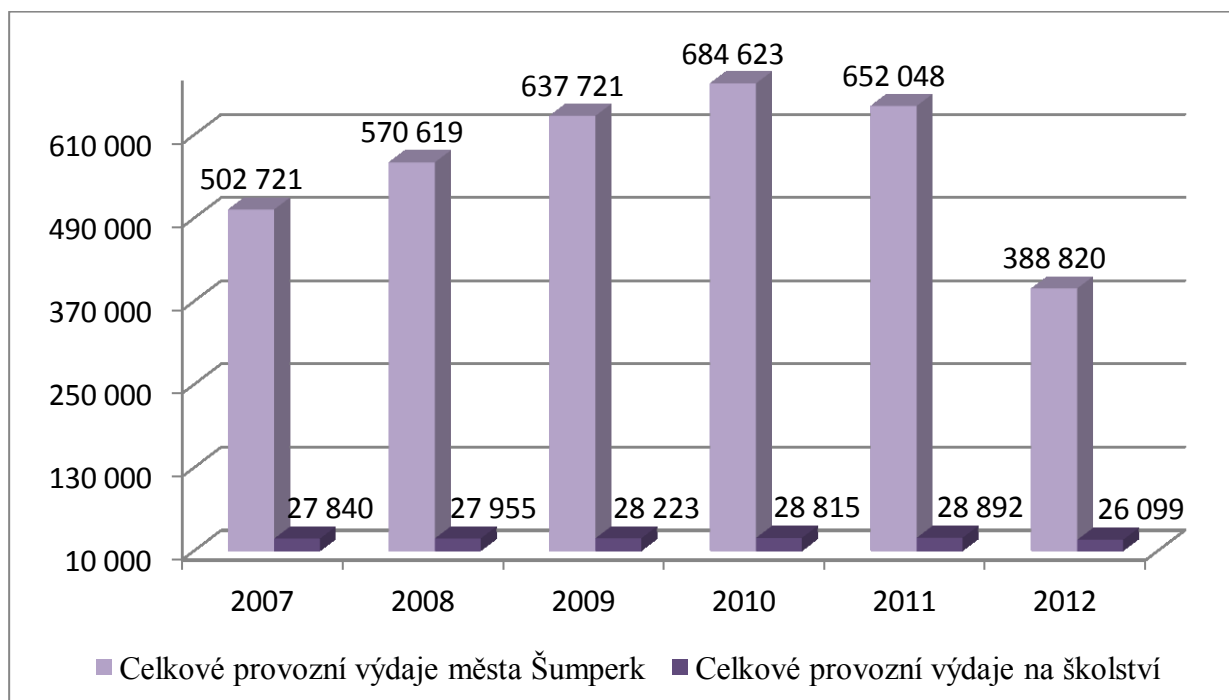

Zdroj: Městský úřad Šumperk, oddělení školství, interní materiály – vlastní zpracování

Na základě tohoto porovnání vyplývá, že město jako zřizovatel škol a ŠZ vkládá značně vysoký objem financí na investiční potřeby bez ohledu na to, jaká výše městského rozpočtu je v oblasti investic stanovena.

Jiný pohled nám poskytne graf č. 4. 2, který potvrzuje, že výdaje na zabezpečení povinné školní docházky jsou jen neskutečně malou součástí celkových výdajů města.

Graf č. 4. 2 Porovnání celkových provozních výdajů města Šumperk a celkových provozních výdajů určených na školství z rozpočtu města Šumperk v letech 2007 – 2012 v tisících Kč.

Zdroj: Městský úřad Šumperk, oddělení školství, interní materiály – vlastní zpracování

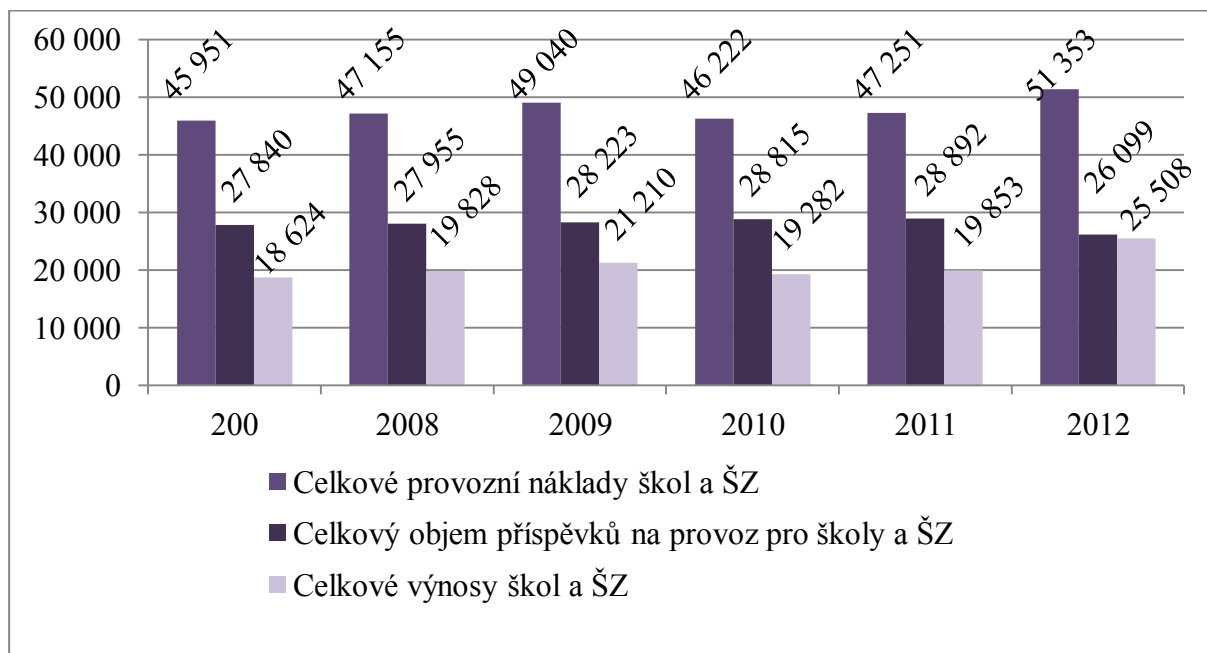
Z výše uvedeného grafu vyplývá, že z celkového objemu provozních výdajů města činí příspěvky na školství ve sledovaném období v průměru 5,04 %. Zde se odráží skutečnost, že město jako takové má mnohem větší výdaje v jiných oblastech. Z grafu lze vypožorovat, jak se výše provozních nákladů městského rozpočtu do roku 2010 zvyšovala, v roce 2011 došlo ke snížení a následně v roce 2012 prudce poklesla, a to o 40,37 %. Přestože dochází v posledních dvou letech ke snížení výdajů v rozpočtu města, množství přidělených provozních příspěvků školám a ŠZ se po celé sledované období pohybuje v rozmezí 4 – 7 %. Celkové provozní prostředky města měly od roku 2007 až do roku 2010 stoupající trend, následně v roce 2011 a především 2012 došlo k výraznému poklesu. Jelikož v roce 2012 tvořil tento pokles dokonce 40,37 % ve srovnání s předchozím rokem, objem příspěvků na školství se snížil pouze o 9,67 %, což znamená, že město přistoupilo ke snížení svých výdajů převážně v jiných položkách.

Dosud byla bakalářská práce zaměřena na analýzu a hodnocení z pohledu zřizovatel – škola, ŠZ. V opačném případě lze hodnotit ekonomické chování škol a ŠZ, zda využívají poskytnuté finance hospodárně, účelně a efektivně. Proto se bude práce v nadcházející části zabývat tím, jak příspěvkové organizace využívají přidělené provozní příspěvky a na které výdaje jde

největší část těchto příspěvků. Rovněž bude pozornost zaměřena na výnosy a náklady škol a ŠZ, vazby mezi těmito ukazateli a vliv na hospodaření.

Z pozice škol a ŠZ je nutné rovněž hodnotit, jakých výnosů jsou tyto organizace schopny dosáhnout. Je to z hlediska financování velmi důležité, neboť příspěvek od zřizovatele je poskytován jako rozdíl mezi plánovanými výnosy a náklady. Tuto situaci znázorňuje graf č. 4. 3 a na základě tohoto grafického znázornění je také možné reflektovat, jak reaguje zřizovatel na celkové náklady a výnosy škol a ŠZ.

Graf č. 4. 3 Porovnání celkových provozních nákladů, celkových výnosů a celkového objemu příspěvků zřizovatele na provoz všech škol a ŠZ zřizovaných městem Šumperk v letech 2007 – 2012 v tisících Kč.

Zdroj: Městský úřad Šumperk, oddělení školství, interní materiály – vlastní zpracování

Nutno poznamenat, že v grafu jsou údaje z konce kalendářních roků. Z toho vyplývá, že příspěvek zřizovatele se už nerovná rozdílu mezi náklady a výnosy, protože příspěvek je během roku upravován a organizace dosáhne úplně jiné výše výnosů, než předpokládala při sestavování návrhu příspěvku od zřizovatele.

Graf č. 4. 3 sleduje tři velmi důležité ukazatele, které jsou ve sledovaném období mezi jednotlivými roky výrazně podobné s minimálními rozdíly. Nejrazantnější rozdíly u všech třech ukazatelů lze pozorovat v roce 2012. V roce 2012 celkové provozní náklady škol a ŠZ ve srovnání s předchozím rokem jsou o 8,68 % vyšší a současně jsou i nejvyšší v celém sledovaném období.

K tomuto zvýšení došlo:

- při vzniku vyšších nákladů na opravy, především u DDM, ZŠ 8. května, ZŠ Šumavská a MŠ Evaldova;
- ke zvýšení přispěly vyšší náklady na energie na ZŠ 8. Května a ZŠ Vrchlického, které nejsou prozatím zateplené;
- navýšení celkových nákladů způsobilo také nové odloučené pracoviště u MŠ Prievidzská a vyšší odpisy na ZŠ 8. května a ZŠ Šumavská.

Druhým ukazatelem jsou celkové výnosy škol a ŠZ, kdy opět k nejvýraznějšímu meziročnímu rozdílu dochází v roce 2012, a to k navýšení o 28,48 % z níže uvedených důvodů:

- toto zvýšení výnosů je zapříčiněno především čerpáním prostředků z rezervních fondů vytvořených jednotlivými školami a ŠZ z kladného HV;
- dále se toto zvýšení projevuje díky většímu počtu dětí na MŠ, čímž se zvyšují výnosy ze školného;
- školy pořádají lyžařské a jazykové kurzy, jejich množství se meziročně mění, což také ovlivňuje výši dosažených výnosů;
- tento ukazatel je ale nejvíce ovlivňován doplňkovou činností. Jakmile se zvýší počet cizích strávníků nebo je větší zájem o pronájem tělocvičny a ŠJ k různým akcím, hned se to projeví ve výnosech organizace;
- na některých ZŠ fungují školní bufety, z nichž plynou rovněž výnosy za pronájem;
- na ZŠ Sluneční probíhají školení v kinosále pořádaná různými organizacemi, z čehož má škola opět příjem.

Tato stránka hospodaření souvisí značně s tím, jaký je ředitel školy finanční manažer, zda se zabývá otázkou, jak efektivně využít volných prostorů a nevyužívaných místností v budově školy.

Na rozdíl od předchozích dvou ukazatelů, kde došlo k nárůstu, třetí ukazatel představující příspěvek od zřizovatele se poprvé ve sledovaném období výrazně snížil v roce 2012, a to až o 9,67 %. Zde jsou přímo ukázkově vidět principy hospodaření příspěvkových organizací. Přestože se příspěvek od zřizovatele snížil, celkové náklady škol a ŠZ jsou vyšší, a to díky vyšším výnosům, kterých dosáhly v průběhu roku 2012. Zřizovatel škol a ŠZ se snaží motivovat školy a ŠZ k výnosům z doplňkové a jiné činnosti úpravou provozních příspěvků na základě dosahovaných kladných HV, aniž by provozní příspěvky absolutně krátil při vysokém kladném HV.

5. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat a zhodnotit náklady obce na ekonomické zabezpečení provozu škol a ŠZ, způsob a podmínky financování od roku 2007 do roku 2012 včetně.

Analýza ekonomického zabezpečení provozu škol a ŠZ byla provedena z několika pohledů. Největší pozornost v analýze byla věnována nákladům obce, které musí vynaložit na ekonomické zabezpečení příspěvkových organizací v oblasti školství. Dále byla analýza zaměřena na okruhy výdajů, jež jsou z příspěvku zřizovatele hrazeny v největší míře a rovněž byla posouzena ekonomická aktivita jednotlivých škol a ŠZ.

Z provedených analýz a hodnocení jsem dospěl k závěru, že město Šumperk poskytuje provozní příspěvek jako rozdíl mezi očekávanými výnosy a náklady, bez ohledu na počet žáků, kteří školu a ŠZ navštěvují, což lze hodnotit ne jinak než pozitivně. A to především proto, že počet žáků a dětí nemá téměř žádný vliv na většinu provozních výdajů.

V průběhu roku zřizovatel akceptuje oprávněné požadavky škol a ŠZ a v případě potřeby je ochoten příspěvky navyšovat, což dokazují každoroční úpravy provozního příspěvku během roku.

Dodatečné výdaje na určité okruhy nákladů financuje zřizovatel automaticky, jako např. plavání a odpisy.

V oblasti investic město poskytuje velmi vysoký objem financí do škol a ŠZ. Během posledních pěti let došlo téměř na všech budovách k výměně oken, tři ZŠ a část budov MŠ jsou zcela zatepleny. Dochází k rekonstrukcím ŠJ, které jsou modernizovány a vybaveny nejnovější technikou podle hygienických předpisů.

Město se zapojuje do různých projektů Evropské unie, kde jako finanční spoluúčastník žádá o účelové prostředky, které by jinak škola nezískala. Jedná se o finance přidělené v rámci ROP, díky nimž školy modernizují učebny a třídy interaktivními tabulemi, speciálními pracovními stoly do odborných předmětů a dalšími učebními pomůckami, které by z běžného rozpočtu nepořídily.

Výše provozních prostředků odpovídá reálným potřebám škol a ŠZ, což dokazují kladné HV. Školy a ŠZ nespolehají pouze na finanční prostředky, které jim poskytne zřizovatel, ale vyvíjí aktivitu a snaží se získat finance i z jiných zdrojů. Snaží se rozšiřovat okruhy doplňkové činnosti, žádají o různé granty a dotace. Svědčí o tom výše dosažených výnosů ve sledovaném období.

Obě strany jsou schopny vést dialog a vyjít si vstříc, což dokazuje situace v roce 2011, kdy město řešilo nedostatek finančních prostředků v rozpočtu. Následně došlo mezi školami a ŠZ a vedením města k dohodě o snížení provozního příspěvku v akceptovatelné výši.

Z výše uvedených poznatků lze konstatovat, že náklady obce na ekonomické zabezpečení provozu škol a ŠZ, způsob a podmínky financování od roku 2007 do roku 2012 včetně, probíhají v symbióze mezi zřizovatelem a skladbou škol a ŠZ. Zřizovatel i školy a ŠZ vykonávají stabilní a kvalitní funkci v oblasti vzdělávání, mezi těmito subjekty dochází k významné spolupráci s maximálním společenským užitkem a efektivním využíváním zdrojů k zabezpečení kvalitní formy vzdělávání.

V bakalářské práci je hodnocen přístup města Šumperk ke svým příspěvkovým organizacím v oblasti školství. Plnění povinností zřizovatele z hlediska finančního zabezpečení provozu škol a ŠZ vyžaduje stále větší finanční nároky. Město ale z pozice ÚSC financuje v rámci samosprávy další výdaje v oblasti kultury, sportu, služeb a provozu jiných organizací, další výdaje vznikají v souvislosti s výkonem přenesené státní správy. Proto je velmi důležité při tvorbě rozpočtu města dlouhodobě plánovat např. v oblasti investic, kdy je nutné posoudit, zda je v daném roce přednější oprava střechy ZŠ nebo městské knihovny. Vedle toho je třeba objektivně posoudit, který z požadavků škol na opravy nebo zateplení je naléhavější. Přes všechny tyto stinné stránky, kdy město má pouze jeden objem prostředků a spoustu požadavků na finance, lze konstatovat, že město Šumperk má velký zájem na tom, aby se jeho příspěvkové organizace v oblasti školství modernizovaly, aby svým venkovním vzhledem upoutávaly oči veřejnosti a vybavením přilákaly co největší počet žáků. Samozřejmě že tato snaha je oceňována i ze strany pracovníků těchto organizací, neboť pracovat v moderně vybavených učebnách je beze sporu motivující jak pro žáky, tak pro vyučující. Spokojenost všech účastníků vzdělávacího procesu se pak následně projevuje v kvalitě vzdělání.

Seznam použité literatury

Knihy:

- MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla, Petr TÉGL. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací ÚSC*. 2. akt. vyd. Olomouc: ANAG, s. r. o., 2011. 192 s. ISBN 978-80-7263-664-8.
- OCHRANA, František; PAVEL Jan a Leoš VÍTEK a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance, Financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 264 s. ISBN 978-80-247-3228-2.
- PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy – teorie a praxe v ČR*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.
- REKTOŘÍK, Jaroslav a kolektiv. *Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru*. 2. aktualizované vydání. Praha: Ekopress, s.r.o., 2007. 310s. ISBN 978-80-86929-29-3.

Legislativa:

- Zákon č. 23 ze dne 9. ledna 1991, Ústavní zákon, kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 6, s. 114-121. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2418>. ISSN 1211-1244.
- Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 190, s. 10262-10324. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4494>. ISSN 1211-1244.
- Zákon č. 250 ze dne 7. Července 2000 o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3557-3567. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3461>. ISSN 1211-1244.

- *Směrnice MŠMT č.j. 28 768/2005-45*, ze dne 12. prosince 2005. Dostupný také z: <http://aplikace.msmt.cz/PDF/HPSMERNICE28768.pdf>.
- Zákon č. 218 ze dne 27. června 2000 o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 65, s. 3104-3128. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3453>. ISSN 1211-1244.

Elektronické publikace:

- Města a obce. *Obec jako zřizovatel škol* [on-line]. Města a obce [14.11.2012]. Dostupné z: http://www.obecniportal.cz/obec-jako-zrizovatel-skol-uniqueidgOkE4NvrWuOKaQDKuox_Z_bEpBs1uy6fBL7_ZgDWZ74/
- Přímé náklady na vzdělávání na rok 2012. *Principy rozdělování dotace na přímé náklady na vzdělávání pro školy a školská zařízení OK na rok 2012* [on-line]. Města a obce [18.12.2012]. Dostupné z: www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/888/principy-rozdelovani-dotace-na-prime-naklady-na-vzdelavani-pro-skoly-a-skolska-zarizeni-ok-na-rok-2012.doc.
- MŠMT. *Rozvojové programy, pokusná ověřování, dotační programy* [on-line].[20.12.2012]. Dostupné z: www.msmt.cz/dokumenty/rozvojove-programy-pokusna-overovani-dotacni-programy?highlightWords=rozvojové+programy
- MŠMT. *Dotační, rozvojové a operační programy* [on-line].[20.12.2012]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/dotacni-rozvojove-a-operacni-programy>
- MŠMT. *EU peníze školám* [on-line]. [20.12.2012]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/eu-penize-skolam>
- Internetový portál města Šumperk. *Šumperk – živá brána Jeseníků* [on-line]. [22.02.2012]. Dostupné z: <http://www.sumperk.cz/>

Ostatní zdroje:

- Městský úřad Šumperk, oddělení školství, interní materiály – vlastní zpracování

Seznam zkratk

ŠZ	Školské zařízení
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
ZŠ	Základní škola
MŠ	Mateřská škola
ÚSC	Územní samosprávný celek
FKSP	Fond kulturních a sociálních potřeb
EU	Evropská unie
ICT	Informační a komunikační technologie
ŠD	Školní družina
ŠK	Školní klub
ŠJ	Školní jídelna
ŠV	Školní výdejna
HV	hospodářský výsledek
RUI	Rozvoj územních investic
ROP	Regionální operační program
DDM	Dům dětí a mládeže

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10. května 2013

Petr Kalina

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Informace o školách a ŠZ na území města Šumperk	1
Příloha č. 2 – Údaje o školách a ŠZ k 31. 12. 2012	1
Příloha č. 3 – Přehled investičních prostředků poskytnutých školám a ŠZ zřizovaných městem Šumperk k 31. 12. 2012	1 - 3

Příloha č. 1 - Informace o školách a ŠZ na území města Šumperk

Název	Zřizovatel, zakladatel
ZŠ Šumperk, Dr. E. Beneše 1	město Šumperk
ZŠ Šumperk, 8. Května 63	město Šumperk
ZŠ Šumperk, Sluneční 38	město Šumperk
ZŠ Šumperk, Vrchlického 22	město Šumperk
ZŠ Šumperk, Šumavská 21	město Šumperk
ZŠ a SŠ Pomněnka o.p.s. Šumperk, Šumavská 13	Ing. Ivo Vykydal
Základní umělecká škola Šumperk, Žerotínova 11	Olomoucký kraj
ZŠ pro žáky se specifickými poruchami učení a MŠ logopedická Schola Viva, o.p.s. Šumperk, Erbenova 16	Mgr. Vladimír Bican, Mgr. Jitka Dombiová
MŠ Pohádka Šumperk, Nerudova 4B	město Šumperk
MŠ Sluníčko Šumperk, Evaldova 25	město Šumperk
MŠ Veselá školka Šumperk, Prievidzská 1	město Šumperk
DDM	město Šumperk
Ječmínek o.p.s. – Jesle Míša	L. Slívová
Gymnázium Šumperk, Masarykovo nám. 8	Olomoucký kraj
Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Šumperk, Hlavní třída 31	Olomoucký kraj
SOŠ a SOU Šumperk, Gen. Krátkého 30	Olomoucký kraj
SOŠ Šumperk, Zemědělská 3	Olomoucký kraj
SŠ železniční a stavební Šumperk, Bulharská 8	Olomoucký kraj
SŠ, ZŠ a MŠ Šumperk, Hanácká 3	Olomoucký kraj
Střední zdravotnická škola Šumperk, Kladská 1	Olomoucký kraj
Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola Šumperk, Gen. Krátkého 1	Olomoucký kraj
Česká zemědělská univerzita Praha – Provozně ekonomická fakulta	Stát
České vysoké učení technické v Praze – Fakulta elektrotechnická	Stát
VŠ báňská – Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta	Stát
VŠ báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta strojní	Stát
Pedagogicko-psychologická poradna Olomouckého kraje, pracoviště Šumperk, Husitská 12	Olomoucký kraj
Výchovný ústav, dětský domov se školou, ZŠ a SŠ Šumperk, Vyhlídka 1	MŠMT

Zdroj: Městský úřad Šumperk, oddělení školství, interní materiály – vlastní zpracován

Příloha č. 2 – Údaje o školách a ŠZ k 31. 12. 2012

	Počet	z toho	Počet	z toho	Počet	z toho	Součásti	Zaměření
	pracovníků	ze státního	dětí, žáků	I. stupeň	tříd	I. stupeň	ředitelství	školy, ŠZ
	k 31. 12. 2012	rozpočtu	k 31. 10. 2012		k 31. 10. 2012			
ZŠ Dr. E. Beneše	47,070	46,271	482	300	21	13	ZŠ, ŠD, ŠJ	Hokejové třídy
ZŠ 8. května	56,403	55,571	603	345	26	15	ZŠ, ŠD a ŠK, ŠJ	Rozšířená výuka cizích jazyků
ZŠ Sluneční	38,665	38,073	313	165	15	8	ZŠ, ŠD a ŠK, ŠJ	Sportovní třídy
ZŠ Vrchlického	33,251	32,433	306	168	15	9	ZŠ, ŠD, ŠJ	Informatika
ZŠ Šumavská	59,809	57,060	623	372	26	16	ZŠ, ŠD, ŠJ	
MŠ Evaldova	44,250	43,581	336		12		4xMŠ, 2xŠJ, 2xŠV	
MŠ Prievidzská	42,043	41,293	328		12		4xMŠ, 2xŠJ, 2xŠV	Třída pro nadané děti
MŠ Nerudova	24,275	24,275	205		8		2xMŠ, ŠJ, ŠV	
	Počet	z toho	Počet	Počet	Počet	Počet	Počet	Počet akcí
	pracovníků	ze státního	účastníků	zájmových	účastníků	akcí	účastníků	
	k 31. 12. 2012	rozpočtu	pravidelné	útvárů	příležitostné		táborové	
			činnosti		činnosti		činnosti	
DDM	9,935	8,935	1 096	93	12 894	327	334	19

Zdroj: Městský úřad Šumperk, oddělení školství, interní materiály – vlastní zpracování

Příloha č. 3 – Přehled investičních prostředků poskytnutých školám a ŠZ zřizovaných městem Šumperk k 31. 12. 2012

Investiční příspěvky poskytnuté městem Šumperk školám a ŠZ v roce 2012	
DDM	
ZŠ Dr. E. Beneše	200 tisíc Kč na opravu komína
ZŠ 8. května	
ZŠ Sluneční	
ZŠ Vrchlického	3 000 tisíc Kč na opravu střechy a přístupových schodů do školy; 500 tisíc Kč na nové zahradní prvky na hřiště
ZŠ Šumavská	860 tisíc Kč na pořízení vzduchotechniky ve ŠJ; 40 tisíc Kč na úpravy hřiště
MŠ Evaldova	300 tisíc Kč na opravu rampy před budovou; 50 tisíc Kč na plynový sporák pro ŠJ Vrchlického
MŠ Prievidzská	300 tisíc Kč na zateplení budovy
MŠ Nerudova	410 tisíc Kč na projektovou dokumentaci a opravu tělocvičny
Investiční příspěvky poskytnuté městem Šumperk školám a ŠZ v roce 2011	
DDM	
ZŠ Dr. E. Beneše	11 550 tisíc Kč pokračování zateplení
ZŠ 8. května	219 tisíc Kč na spoluúčast na projektu "Škola jazykům otevřená"; 5 500 tisíc Kč na III. etapu sanace
ZŠ Sluneční	1 980tis.na pořízení regulace tepla
ZŠ Vrchlického	
ZŠ Šumavská	330 tisíc Kč na spoluúčast na projektu „21. století míří do Šumperka – modernizace učeben“; 15 920 tisíc Kč pokračování v zateplení
MŠ Evaldova	5 800 tisíc Kč na výměnu oken a zateplení na MŠ Vrchlického; 300 tisíc Kč na stavební úpravy přístupových cest
MŠ Prievidzská	980 tisíc Kč na stavební úpravy - vznik nové třídy
MŠ Nerudova	2 070 tisíc Kč na výměnu oken na MŠ Jeremenkova
Investiční příspěvky poskytnuté městem Šumperk školám a ŠZ v roce 2010	
DDM	
ZŠ Dr. E. Beneše	38 tisíc Kč na dokončení rekonstrukce ŠJ; 18 422 Kč na zateplení části budovy

ZŠ 8. května	4 746 tisíc Kč na pokračování II. etapy sanace
ZŠ Sluneční	609 tisíc Kč na stavební úpravy uvnitř školy
ZŠ Vrchlického	
ZŠ Šumavská	11 108 tisíc Kč zateplení budovy
MŠ Evaldova	2 060 tisíc Kč na výměnu oken; 240 tisíc Kč na zateplení odloučeného pracoviště Vrchlického
MŠ Prievidzská	500 tisíc Kč na odstranění závad zjištěných Oblastním inspektorátem práce
MŠ Nerudova	140 tisíc Kč na výměnu oken
Investiční příspěvky poskytnuté městem Šumperk školám a ŠZ v roce 2009	
DDM	
ZŠ Dr. E. Beneše	12 800 tisíc Kč na rekonstrukci ŠJ
ZŠ 8. května	110 tisíc Kč na pořízení varného kotle; 4 280 tisíc Kč na I. etapu elektroinstalace
ZŠ Sluneční	319 tisíc Kč na výdaje spojené s projektem “Modernizace učeben pro rozvoj vzdělávání“ 31 250 tisíc Kč na snížení energetické náročnosti
ZŠ Vrchlického	189 tisíc Kč na spoluúčast na projektu „Zavedení 21. století na ZŠ“
ZŠ Šumavská	
MŠ Evaldova	130 tisíc Kč na pořízení varného kotle
MŠ Prievidzská	
MŠ Nerudova	
Investiční příspěvky poskytnuté městem Šumperk školám a ŠZ v roce 2008	
DDM	
ZŠ Dr. E. Beneše	
ZŠ 8. května	8 800 tisíc Kč na I. etapu sanace vlhkého zdiva
ZŠ Sluneční	7 000 tisíc Kč na snižování energetické náročnosti
ZŠ Vrchlického	
ZŠ Šumavská	
MŠ Evaldova	250 tisíc Kč na pořízení varného kotle; 456 tisíc Kč na opravu teplovodu
MŠ Prievidzská	
MŠ Nerudova	

Investiční příspěvky poskytnuté městem Šumperk školám a ŠZ v roce 2007	
DDM	
ZŠ Dr. E. Beneše	22 tisíc Kč na opravu sochy před školou
ZŠ 8. května	600 tisíc Kč za projektovou dokumentaci k sanaci zdiva
ZŠ Sluneční	
ZŠ Vrchlického	
ZŠ Šumavská	17 tisíc Kč na opravu živičných ploch
MŠ Evaldova	398 tisíc Kč na opravu střechy pro odloučené pracoviště Generála Krátkého
MŠ Prievidzská	
MŠ Nerudova	

Zdroj: Městský úřad Šumperk, oddělení školství, interní materiály – vlastní zpracování